

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozemstvo
31.50 Lir - ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inzerate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tuje-
ga
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 4, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 4, Lubiana.
Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P.
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.

Filiale:
Novo mesto.

SLOVENEC

Vojno poročilo št. 1038

Srditi protinapadi v južnem Tunisu

Dvoje angleških letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:

Na južnem odseku tunijskega bojišča so
naši siloviti protinapadi, ki so jim pomagala oklep-
na sredstva, vzdrževali nasprotnikovo de-
lovanje.

Pod pritiskom nadmočnih sovražnih sil so bile
izpraznjene nekatere postojanke.

Italijanska in nemška letala so posegala v
borbo; nemški lovci so v zračnih dvobojih sestrelili
dvoje letal.

Junaški uspehi italijanskega letalstva

Rim, 29. marca. AS. Častna knjiga hrabrosti
letalstva v sedanji vojni izkazuje naslednje šte-
vilke:

Padlih 1696, ranjenih 1931, odlikovanih z zla-
to kolajno 85, od teh 4 živi, odlikovanih s srebr-
no kolajno 3132, z bronasto kolajno 4140, z voj-
nim križem 5509.

V Španiji je padlo 175 letalcev, ranjenih je
bilo 192, z zlato kolajno je bilo odlikovanih 56,
med temi 3 živeči, s srebrno kolajno 976, z bron-
asto kolajno 1178 in z vojnimi križmi 726.

V sedanji vojni je bilo zatrdno sestreljenih
ali uničenih na tleh 2300 sovražnikovih letal, ver-
jetno sestreljenih ali uničenih na tleh 958 letal.
Sovražnikovih bojnih ladij je bilo potopljenih 65,
poškodovanih pa 211. Sovražnikovih trgovskih la-
dij je bilo potopljenih 136, poškodovanih pa tudi
136.

V španski vojni je bilo izvedenih 36.420 voj-
nih poletov, torej 90 povprečno vsak dan. Sovraž-
nikovih letal je bilo v španski vojni zbitih 903,
na tleh pa je bilo uničenih 40 letal.

Dnevno povelje generala Fougiera

Rim, 29. marca. AS. Uradni list letalskega
ministrstva objavlja:

Častniki, podčastniki, letalci!

Dvajset let je minilo, odkar je Duce mimo
vseh ovir in vseh dvomov s svojim »eredo«, pre-
jet od letalskega navdušenja in zaupanja
v ljudi, ki so se borili in trpeli za bodočnost
italijanskih kril, postavil z ustanovitvijo kr. le-
talstva tretji stebel v temeljni stavbi držav-
nih oboroženih sil.

Od onega dneva smo prehodili zelo hudo
pot in mnogo slave zaradi žrtev je zapisane
v letopisih tega orožja, ki zbira pod seboj ne-
premagane zastave in cvet prostovoljstva v
Italiji.

V potrjevanju nevenljive volje fašizma, da
pred svetom dokaže vrednost najbolj izbranih
vrlin našega rodu, je kr. letalstvo v 20 letih
obstoja v nepretrgani ekribi za izpolnitev in
z nikoli ugaslim ognjem množilo svoje duhovne
in stvarne sile, da bi v še svetlejši luči živela

njena sveža izročila in bi svarilno utrjevala
moč našega orožja.

Danes, po 20 letih nepretrganih dokazov
drznosti in hrabrosti, katerih spomin zmerom
zbujajo upravičen ponos v srcih naših vojakov
in letalstva, in v poletu borb proti najmočnej-
šemu združenju, kar jih pozna zgodovina, sla-
vijo letalske sile Italije, že preizkušene v treh
vojnah, praznik svoje mladosti in svoje zve-
stobe.

Ponosno na žrtve svojih sinov okrepljeno
s slavo in prežeto od neizčrpnega navdušenja
visoko dviga kr. letalstvo v tem času ob zak-
ljučka drugega desetletja svojega obstoja pra-
pore svojih oddelkov in obnavlja prisego zve-
stobe, da bo zmerom bolj vredno največjih
žrtev svojih junakov in zmagovite usode ljub-
ljene domovine.

Častniki, podčastniki, letalci!
Pozdrav Kralju! Pozdrav Duceju!

FOUGIER.

»Osni vojaki se borijo kot tigri«

Stockholm, 29. marca. AS. Javnost je zvedela
za vsebino pisma generala Montgomeryja Chur-
chillu pred začetkom zavezniške ofenzive v Afriki.
Montgomery pravi, da pričakuje »precej trd od-
por« od Rommela in da bo ta za Angleže doslej
najtrša bitka imela mnogo zapletljivost. Ves opti-
mizem londonskih krogov je splahljel. Angleški
vojaški veščaki pišejo, da morajo zavezniški rešiti
zelo težko nalogo. Če ne bodo ravnali pametno,
se položaj lahko spreobrne v korist osi ter se
spremeni v pravo katastrofo za Angleže in Ame-
rikance. »Daily Mail« piše, da je Rommel očitno

zbral v Tunisu veliko število ljudi in gradiva in
se je v vsakem oziru pripravil za končni zave-
zniški spopad. Osni vojaki se borijo kot tigri. V
Londonu in Washingtonu tega niso pričakovali in
vse kaže, da so se znova zmotili v svojih računih.
Montgomery je podcenjeval sovražnika in ni pri-
čakoval, da bo bitka na Marethovi črti še bolj
zagrizena in krvava kakor je bila pri El Alameinu.
Major Sheppard piše v »Daily Herald«: dobesed-
no: Šele zdaj vemo, kako ovire ustavljajo naš po-
hod.

Junaška smrt generala Pizzolata

Rim, 29. marca. AS. Junaški vrsti generalov,
ki so padli za domovino med sedanjo vojno, se
je pridružil tudi divizijski general Cavino Pizzo-
lato, ki je padel v zadnjih bojih v Tuniziji. Ge-
neral Pizzolato se je rodil v Sorsu 27. februarja
1884. L. 1926. je postal topniški podporočnik in
se udeležil prejšnje svetovne vojne kot kapitan,
major in nazadnje kot poveljnik baterije, kasneje
pa kot poveljnik skupine poljskega topništva. —
Izkazal se je kot izkušen strokovnjak in goreč
vojak zlasti v dneh 28. in 29. junija 1916 na
Monte Forno pri Villanova, 7. avgusta 1916 pri
Sv. Mihaelu ter 15. junija 1918 pri Piavi. Zaslu-
žil si je srebrno kolajno, eno bronasto in bil za-
radi vojnih zaslug povišan v majorja. Po vojni je
služil pri raznih topniških polkih do l. 1923., ko
je bil poslan v Tripolje v raznih vojaško-politič-
nih poslanstvih in sodeloval pri nastopih za osvob-
jitev Gebel Tarhuna. Domov se je vrnil februarja
1926 in takoj dobil etapno polkovnika. Maja 1927
je bil poslan v Eritrejo, kjer je služboval v Agor-
datu od avgusta 1929. Nato je bil premeščen v
Cirenaiko kot poveljnik topništva. Ko se je 1933

vrnil v Italijo, je bil dodeljen konjeniško-topni-
škemu polku kot poveljnik. L. 1933. je bil povi-
šan v polkovnika zavoljo izrednih zaslug in po-
stal poveljnik polka lažjega topništva. Junija 1938
je bil imenovan za brigadnega generala. Postal
je podpoveljnik motorizirane divizije »Trento«,
nato podpoveljnik in poveljnik nagle divizije
»Emanuele Filiberto«. Februarja 1941 je bil po-
stavljen za poveljnika oklepne divizije »Centau-
ro«, ki je nastopala na grško-albanskem bojišču.
Ko je postal divizijski general, je prevzel povelj-
stvo nad divizijo, ki jo prenašajo z letali, »La
Spezia«, in ga imel prav do dneva svoje slavne
smrti.

Ponesrečen strahovalni napad na Berlin

Berlin, 29. marca. AS. Predsnočnim je nekaj
britanskih letal vnovič izvedlo na Berlin ustra-
hovalen napad. Izbrali so si pozno večerno uro, ko
mesece še ni vžrel, v upanju, da bodo na ta način
lahko ušli nastopu nemških nočnih lovcev. Še pre-
den pa so začele padati bombe na Berlin, je pri-
šlo poročilo, da je bilo sestreljenih pet nasprot-
nikovih bombnikov. Vsake četiri ure so s pristojnega
vira poročali o novih letalskih zmagah, bodisi za-
voljo nastopov nočnih lovcev, bodisi zaradi stre-
ljanja protiletalskega topništva. Prvemu valu na-
sprotnega letalstva se je posrečilo prebiti obramb-
ni obroč okrog prestolnice na zahodni in južni
strani in se mu je delno posrečilo prileteti nad
mesto. Angleški piloti so se morali v svoji naglici

velikanskih krilih. Duce se je povzpел v notranjost
letala, kjer mu je strokovnjak razlagal razne na-
prave in orožje, pri drugem vojnem stroju pa si
je pozorno ogledoval priprave za metanje torpe-
dov. Ko je stopal od oddelka do oddelka, je glas-
no pozdravljal letalce.

Potem je obšel in si podrobno ogledal še
druge vrste letal, ki so bila vsa najnovejšega iz-
delka, bodisi da so bila to lovška, napadalna le-
tala ali pa letala — križarke. Duce je hotel, naj
pri teh letalih preskusijo orožje, ki je tudi naj-
novejšega izdelka. Letalci so pozdravili Duceja s
svojimi poveljniškimi mest in so nato začeli upo-
rabljati orožje.

Duce je potem sprejel poročila o posadkah
in letalskih oddelkih. Povzpел se je nato na oder

pred razvrščenimi letalci ter imel nanje kratek
in klen nagovor. Bataljoni in posadke so nato
zapele Giovinezze. Potem so Duceju znova izka-
zali vojaške časti, nakar je pred odhodom z leta-
lišča zapovedal vaje z novimi vrstami letal. Ko je
prišel do opazovalnice ob robu letališča, so se
razne skupine letal že dvignile. Vaje so bile dol-
gotrajne in dovršene. Celotno vrsto najpogumnejših
poskusnih poletov z novimi stroji in novo orožje,
ki je plod zadnjih letalskihkušenj, je pokazalo
bojne možnosti ogromnega pomena.

Ob koncu letalskih vaj je Duce izrekel dr-
žavnemu tajniku za letalstvo zadovoljstvo, takoj
nato pa je zapustil letališče. Pozneje je v nekem
kraju v Srednji Italiji sprejel poročila poveljnikov
eskadril, divizij in brigad kr. letalstva.

Krajevni boji na vzhodu

Sovražni napadi ob Ilmenskem in Ladoškem jezeru odbiti - Nad zasedenimi zahodnimi področji in nad norveško obalo je bilo sestreljenih 18 letal

Hitlerjev glavni stan, 29. marca. Nemško
vrhovno poveljstvo objavlja:

Na južnem in vzhodnem odseku
vzhodnega bojišča je prišlo tudi včeraj le do
krajevnih bojev.

Severovzhodno od Orla so strelci neke pe-
hotne divizije sestrelili od v nizkem poletu na-
padajočih sovražnih letal sedem strojev, med nji-
mi štiri oklepna bojna letala.

Južno od Ilmenskega jezera in pri
Ladoškem jezeru je sovražnik zopet na-
padel. Napadi, ki so trajali ves dan, so bili od-
biti s težkimi izgubami za nasprotnika.

Tudi včeraj je sovražnik na mnogih mestih
tunijskega bojišča nadaljeval svoje napade.
Bil je krvavo odbit. Na tem odseku so italijansko-
nemski borec načrtno zasedli nove postojanke.

Zaradi letalskih napadov sovražnih letalskih
sil na kraje v zasedenih zahodnih podro-
čjih, je imelo prebivalstvo visoke izgube. Tu-
kaj in ob norveški obali je izgubil sovraž-
nik 18 letal.

Skupina težkih nemških bombnih letal je pre-
teklo noč ponovno napadla industrijsko mesto
Norwich s številnimi razdiralnimi in zažigal-
nimi bombami.

Kaj naj Evropa pričakuje od invazije?

Evropa bi postala kup ruševin - Os je pripravljena za obrambo in napad

Berlin, 29. marca. Nemški tednik »Das
Reich« piše: V Evropi je mnogo ljudi, ki resno
verjamejo, da bi se mogli Anglosasi izkrcati
in bliskovito premagati nemške armade ter na-
predovati preko Evrope, da bi pravočasno prišli
do vzhodnih meja, preden bi jih mogle preko-
račiti sovjetske armade. Otroška zmot! Kar se
je zgodilo v francoski Severni Afriki, jasno ka-
že, kako počasi napreduje izkrcanje velikega
stila, ki so se mu pravočasno uprle najprej
majhne, pozneje pa povečane sile. Stirje meseci
so pretekli, pa se Montgomery in Alexander še
nista združila. Kako naj bi se torej hitro zaprle
klešče od Finske do Romunije? Toda tisti, ki
tako nestrpno pričakujejo drugo fronto proti
Nemčiji in nato tretjo fronto proti boljševizmu,
morajo vedeti še nekaj drugega. Pomislijo naj
na razdejavanje, ki bi nastalo v Evropi. Zmagov-
ite bitke na Poljskem, Danskem, Norveškem, v
Belgiji, Franciji in na Balkanu so bile izvoje-
vane, ker so nemške armade s premočjo svo-
jega orožja in strategije bliskovito strle na-
sprotni odpor. Le zato je bilo razdejavanje razme-
roma zelo majhno in prav tako krvave žrtve
tamkajšnjih narodov malenkostne. Da se nave-
deta samo dve državi: Francija je imela le 100
tisoč mrtvih, Nizozemska pa 2190. Kaj bi se zgo-
dilo leta 1943 ali 1944, če bi angleška in ameri-
ška armada vdrla v Evropo? Prišlo bi do spo-
pada med silno oboroženimi armadami, na obeh
straneh bi nastopilo težko orožje in gigantsko

letalstvo. Strahotno razdejavanje bi zadelo zlasti
zasedene države, ker je jasno, da bi si osvobo-
ditelje morali odpreti pot proti Nemčiji samo
preko njihovih ruševin. Roosevelt je rekel Ame-
rikancem, da morajo to vojno enostavno preži-
veti. To pa bi se zgodilo na truplih milijonov
mrtvih, milijonov evropskega prebivalstva, po-
kopanega pod ruševinami razdejanih mest. Ve-
likansko bi bilo število Evropevcov, ki vojne ne
bi preživeli. Roosevelt ni zamen ustanovil od
posebnega odbora, ki naj bi pobijal po vojni
kugo v Evropi. Angloamerikanci se nadejajo,
da bodo našli razdejano, izstradano, shušano
Evropo. Pa se še nadejejo neumnosti, ki mislijo,
da lahko Angloamerikanci pobijejo Nemčijo in
Italijo, ne da bi prizadeli zlo Evropi, da lahko
upepeljajo Nemčijo, ne da bi zgorele druge ev-
ropske države. Bombardiranje francoskih in
belgijskih mest je bil skromen primer tega, kaj
bi preživeli. Roosevelt ni zamen ustanovil
in armad. »Das Reich« zaključuje, da je voja-
ška sila osi edini činilec, ki lahko reši Evropo.
Ona je danes močnejša kakor kdaj koli. Vzhod-
no bojišče je bilo skrajšano za nad 1000 km, pot
v Afriko se je tudi skrajšala, rezerve so se
pomnožile, sistem prevozov je v popolnem redu,
gigantsko letalstvo je pripravljeno, da nastopi,
kjer koli je potrebno. Podmorniško orožje je
postalo oceansko orožje. Os je pripravljena za
obrambo in napad. Noben dogodek je ne bo na-
šel nepriljubljenosti.

Nasprotnikove bedastoče

Rim, 29. marca. AS. Današnje »uradno poročilo
o nasprotnikovih bedastočah« pravi:
»Daily Sketch« piše v domačih poročilih:
»Mussolini gleda tudi v bodočnost.« Prva pol-
ovica njegovih spominov pod naslovom »Mussoli-
niji spomini« je bila izročena neki švicarski
založbi. Druga polovica, ki obsega dobo vojne,
bo izšla po sedanji vojni. Gre za kupčijo, ki bo
vrгла velike denarje. Četrtna tega denarja je

že naložena v neki bernski banki. Objava spo-
minov pomeni za Mussolinija in njegovo družino
zanesljivo nalozbo, pa naj bo izid vojne tak ali
tak. Donos od avtorskih pravic z vsega sveta bo
ogromen. Založba se je obvezala prevesti delo
v vse evropske jezike.

Odprto pismo Rooseveltu

Lisbona, 29. marca AS. List »Philadelphia
Inquirer« je objavil odprto pismo Rooseveltu,
v katerem je tudi naslednji stavek: »Kako se
bomo mogli zdaj častno otresti atlantske kar-
te?« V zvezi s tem vprašanjem list očitno na-
miguje na obveze anglosaških sil do Sovjetov
in na zagotovila, ki so bila svojačasno dana
malim narodom, kakor tudi na obljube, vsebo-
vane v atlantski karti, ki nudijo svobodo narodu,
katere pa so po pogodbi s Sovjeti o raz-
delitvi »vplivnih področij« ostale prazne.

Mobilizacija židov na Madžarskem

Budimpešta, 29. marca. AS. V zvezi z zaka-
nom o obveznem delu je madžarski minister za
narodno obrambo izdal 27. marca dekret, s kate-
rim je odredil mobilizacijo Judov. Vpoklicani so
letniki od 1906 do 1918. Judje bodo delali v za-
ledju za bojiščem, kakor tudi doma.

NAROČAJTE »SLOVENCA«!

General Bangerski poveljuje letonskim prostovoljcem

Riga, 29. marca. AS. Hitler je imenoval ge-
nerala Bangerskega za poveljnika legije letonskih
prostovoljcev. General Bangerski se je že dve
leti in pol boril proti boljševikom kot častnik
carske vojske.

Nastopni govor novosadskega vel. župana dr. L. Deaka

Budimpeštanski »Pester Lloyd« poroča, da je novoimenovani novosadski veliki župan dr. Leo Deak te dni nastopil svoje novo službeno mesto. Ob prevzemu oblasti so se na velikem županstvu v Novem Sadu zbrali zastopniki vseh amonjskih vojaških in civilnih uradov, zastopniki mesta, župani vseh bačkih mest in krajev, zastopniki vseh obstoječih srbskih organizacij in srbske narodne manjšine, kakor tudi delegacija Hrvatov.

Novoimenovani veliki župan dr. Deak je ob prevzemu poslov imel tudi daljši nagovor, v katerem je predvsem poudarjal dejstvo, da se je Novi Sad po priključitvi Madžarski močno razvil in razmahnil. Zatem je pa govoril o madžarski manjšinski politiki. Vse navzoče odlične je opozarjal na dejstvo, da je to vprašanje madžarska vlada zakonito rešila že leta 1868 ter so bila posamezna določila za zaščito manjšin v posameznih mirovnih pogodbah samo izvlečki iz omenjenega madžarskega zakona. Če bi bila Madžarska pravice narodnim manjšinam tako omejevala kakor je to storila mirovna pogodba v St. Germainu, bi v Madžarski danes sploh ne bilo narodnih manjšin. Dr. Deak je zalem naglašal, da narodne manjšine v Madžarski

danes lahko uživajo popolno kulturno avtonomijo. Po izjavi dr. Deaka stoji sploh madžarska vlada na stališču popolne enakopravnosti vseh narodnosti. Tako politika se je dobro obnesla v zadnjih tisočih letih in bo dajala dobre rezultate tudi v bodoče.

Novega velikega župana so nato pozdravili zastopniki madžarskega, nemškega in srbskega ljudstva. V imenu novosadske občine je govoril član madžarske gospodarske zbornice Jurij Kremer, v imenu madžarskega prebivalstva poslanec Ludvig Horvat, nemškega dr. Rihard Derner, v imenu Srbov pa dr. Aleksander Moč, ki se je ob tej priliki tudi zahvaljeval madžarskemu notranjemu ministru za ponovno podelitev kulturne avtonomije Matici Srbski.

Od starodavne Kartagine do modernega Tunisa

Ko gospod Ahmed zapre zvečer svoj bazar v starem delu Tunisa, se odpelje proti Sidi Bou Saidu, proti četrti arabskih vil, ki je prav tako lepo urejena kot evropska mestna četrt. Najbrž bo še malo posedel v Belvedereju, krasni kavarni nad mestom in poslušal evropsko glasbo, na katero se je že navadil. Poleti se bo morda odpeljal celo v La Marso, morskopolišče, toda imeti mora črno obleko. Če je gospod Ahmed že prileten, bo šel s svojim starim prijateljem Hafidom v kavarniški vrt in se bo z njim malo pomenil o starih časih — kajti pred 50 ali 70 leti še ni bilo četrti vil, niti evropskih in še manj arabskih; parniki so pripeljali le kakega trgovskega zastopnika, nekaj francoskih oficirjev in Italijanov; zvečer so ljudje sedeli pri svetilki in prebirali stare, častitljive knjige, podedovane po dedih in pradedih; živeli so skromno in varčno, vse ostalo je bilo v Alahovi roki.

Pradedi gospodov Ahmeda in Hafida sta bila morskata roparja. To je bil donosen poklic in često je potekal brez pobijanja in streljanja: ljudje z ladje so bili gostje pri piratih, dokler ni prišla odkupnina.

Ahmed in Hafid imata mnogo knjig iz časov, ko je Tunis bil središče arabske kulture. V srednjem veku je arabska medicina daleč nadkriljevala evropsko. Arabskim zdravnikom so uspevale operacije, ki se jih v Evropi nihče ni upal lotiti. Vse znanje starega veka je v Evropi uničilo preseljevanje narodov. V Egiptu pa se je ohranilo. Staufovec Friderik II. je poklical arabske učenjake na Sicilijo in jih stalno držal v svoji bližini. Isti čas je preko Spanije, ki je tedaj bila v arabski oblasti, prišla učenost starih grških filozofov zopet v Evropo. Univerza v Tunisu, na kateri je bilo spisano neverjetno veliko število znanstvenih del, je bila važen posrednik med vzhodom in zapadom.

Okrog leta 700 so vdrl v deželo Arabci in so močno povzdignili vse Tunis, kajti v bližini te vasi ležeče mesto so uničili. To mesto je bila stara Kartagina. Njene razvaline ležijo še danes blizu Tunisa. Blizu razpadlih tempeljskih prostorov se pasejo ovce. Kilometre daleč se razprostirajo razvaline gledališča, marmornih palač, vodovodov, kopališč in velikih prodajalnic, ki so tudi ponosile lepote. Ta Kartagina je morala biti res veliko in razkošno mesto; z njenim razkošnim življenjem se je mogel meriti luksuz poznega Egipta in Bizanca.

Vsa dežela je bila tedaj cvetoča vrta. Še daleč na jugu so sledovi propadlega bogastva: razpadle rimske hiše, kamnite terase, vodovodi, stare ceste. V 4. stol. je bilo v tuniški deželi 500 krščanskih škofov; četudi so tedaj bolj pogosto podeljevali škofovski čast, vendar moramo smatrati, da je pod vsakega škofa spadalo več vasi in cerkva. Tu je

Ducejeve nagrade dvojčkom

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakonec Adlešič Antonu in Katarini v Adlešičih, Kožar Alojziju in Jožefi v Novem mestu ter Hočvar Tereziji v Mali vasi ob priliki rojstva dvojčkov nagrade v znesku po 600 lir.

Vpisovanje v delavsko organizacijo

Vpisovanje v organizacijo delavskih fašijev je podaljšano do 10. aprila. Vpisovanje se vrši v informativni pisarni Miklošičeva cesta 22. (Pokrajinska zveza delavcev).

DALE CARNEGIE Kako si pridobiš prijateljev

Vedno čutimo potrebo po pritrjevanju s strani tistih, ki nam stoji najbližje; vsi želimo, da bi bili zelo pomembne osebnosti na našem malem svetu. Nelepo prilozovanje nas razočara, medtem ko nas odkritosrčna priznanja počivajo.

Ravnajmo se torej po tem pravilu in delajmo tako, kakor želimo, da se dela z nami.

Kako? Kje? Kdaj? Vedno in na vsakem kraju!

Ni potrebno čakati, da postanemo poselniki ali predsedniki skupščin, da bi se šele kot taki spomnili in zalekli k temu pravilu. Lahko ga je uveljaviti v življenju kadar koli in kjer koli.

Na primer: če vam natakarka prinese namesto praznega krompirja, kakor ste naročili, krompir v kosih, recite ji: »Zelo nerodno mi je, da vas toliko nadlegujem, a res bi rajši jedel prazen krompir.« Ona pa vam bo odgovorila: »Prav nič ni to.« In v veseljem vam bo postregla, ker ste bili prijazni.

Gotovo vljudnostne besede kakor: Oprostite nadlegovanju, Bi bili tako prijazni, Prav lepo prosim, Hvala lepa — mnogo prispevajo h gladkemu in prijaznejšemu poteku, sicer enoličnega življenja, kakor olje prepreči, da kolesje v strojih ne zarjavi in ne evili; poleg tega so pa še znak dobre vzgoje.

Bržkone boste spoznali Halla Cainea in njegova dela »Sodnik« in druge. On je bil sin navadnega kovača, a je zelo bogat umrl. Pa veste, kako se je to zgodilo?

Hall Caine je oboževal poezijo in je med drugim bral tudi vse pesmi Dantega Gabriella Rossettia, kateremu je pisal lepo pismo, hvaleč njegovo delo. Rossetti je bil tega zelo vesel. »Mladenč, ki ima tako mnenje o mojih zmoglostih«, je zelo verjetno preudarjal Rossetti, »mora biti zelo nadarjena oseba.« Povabil je mladeniča k sebi in mu ponudil mesto svojega osebnega tajnika. Tako je Hall Caine po naključju zašel v družbo samih umetnikov in literatov, v družbo, v kateri se je pridobil tiste darove, ki so pozneje zanesli njegovo ime med zvezde.

Morda bi umrl nepoznan in v tiho, če ne bi pisal tistega pisma tako slavnemu možu, izražajoč v njem svoje občudovanje.

Tolikšna je moč res odkritosrčnega in pravično pojmovanega priznanja.

Rossetti je imel samega sebe za zelo važno osebo. Sicer je ta občutek skupen vsem smrtnikom. Pa ne samo ljudem, temveč tudi narodom.

Ali se čutite vzvišena nad Japonci? Dejstvo je namreč, da se Japonci šteje za vzvišena nad nami in to celo tako, da se razjezi, če vidi plesati belca z japonsko gospo.

Ali se imamo za več, kot so Indijci? Pa vendar so milijoni in milijoni Indijcev, ki se za vse zlato na svetu ne bi omadeževali z jedjo, na katero je padla senca naših ubogih belih postav.

Ali se čutimo vzvišeni nad Eskimi? Pa vendar obklatijo Eskimi s psovko »belec« in z največjim preziranjem postopajo, ki so samo v sramoto njihovega plemenu.

Vsak narod se šteje za vzvišena nad drugimi in iz tega mišljenja nastajajo patriotizem in vojne.

Da si torej osvojite sree svojega bližnjega, priznajte res odkritosrčno in prisrčno njegovo vzvišenost.

Spomnite se Emersonovih besed: »Slehermi je lahko v kaki stvari vzvišen nad menoj in so lahko kaj od njega naučim.«

Oglejmo si nekaj primerov, v katerih so moji učenci uporabili ta načela z odličnimi uspehi.

Neki odvetnik se je nekega dne podal na obisk k stari teti svoje žene in je, da bi udeležil moje nasvete, pozorno gledal okrog sebe, iščoč predmeta, ki bi ga lahko ocenil in pohvalil z vso odkritosrčnostjo. »Ta hiša je bila zgrajena leta 1890., ali ne?« je dejal. »Spominja me na hišo, v kateri sem se rodil. Lepa in okusno zgrajena ter prostorna. Zdal takšnih hiš ne gradijo več.«

»Ree je,« je dejala stara gospa. »Danes mladi ljudje nimajo več ljubezni za lepe hiše. Ljubše jim je majhno stanovanje in rajši gredo na izlet z avtomobilom. Ta hiša pa je bila zgrajena z ljubeznijo. Moj mož in jaz sva že več let prej mislila na to, kako jo bomo zgradili in naredili načrte sami brez pomoči arhitektov.« Nato je dobra gospa razkazala hišo svojemu gostu, on pa je izrazil svoje občudovanje nad zakladi, v njej zbranimi, najfinjšega porcelana, starega pohištva in podob italijanskih umetnikov. Končno ga je peljala tudi v garažo, kjer je stal skoraj čisto nov Packard. »Moj mož je kupil ta avto malo pred smrtjo. Nisem ga več uporabljal, odkar me je zapustil... Vi znate ceniti lepe stvari... Hočem vam ga podariti.«

»Toda teta, to je preveč,« je ugovarjal odvetnik. »Zelo ste ljubezniva, a jaz nisem niti vaš pravi nečak. Prav gotovo imate druge sorodnike...«

»Sorodnike, seveda jih imam, a take, ki čakajo le moje smrti, da bi prišli do avtomobila. Tako pa ga ne bodo imeli!«

»A lahko bi ga vsaj prodali!«

Gospodarstvo

Zvišanje invalidskih in starostnih pokojnin. Z veljavnostjo od 1. aprila dalje bodo zvišane invalidske in starostne pokojnine v starih pokrajnah za 25%. Nadalje so zvišane davjete v primeru smrti najmanj 300 na 500 lir in do največ 1500 lir (prej 1000 lir). Za kritje novih izdatkov delavci ne bodo pritegnjeni, pač pa delodajalci, katerih prispevki se s 1. aprilom t. l. podvoje. Računajo, da bo novih ugodnosti deležni okoli 800.000 oseb in znaša nova obremenitev za povišanje pokojnin okoli 175 milijonov lir letno.

Tvornice Ansaldo v Genovi zvišujejo glavnico od 250 na 500 milij. lir.

Iz gorenskega trgovskega registra. Vpisani sta bili trdki: Opekarna Pavlin & J. in K. Schrei, Radomlje, Družabniki Ivan Pavlin, Ivan Schrei in Karel Schrei; Merkur Majdič, Pinter & Co., kovinska industrija Kranj, družabniki Rihard Böhm, Milena Böhm, Petka Pinter, Deša Paljaga.

Zvišanje vlog pri francoskih depozitnih velebankah v letu 1942 znaša 20, dočim je znašalo povečanje leta 1941 26%. Novembra lani so se zaradi izkrcanja v Severni Afriki vloge nekoliko zmanjšale, kar pa je bilo nadomeščeno v decembru z novim zvišanjem vlog. Sedanje glavnice in vloge francoskih velebank znašajo: Credit Lyonnais glavica 1.000, vloge 35.342; Société Generale glavica

750, vloge 30.370; Comptoir National d'Escompte glavica 400, vloge 19.230; Banque Nationale per Commerce e l'Industrie glavica 7000, vloge 16.497; Credit industriel e Commercial glavica 3000, vloge 7.605 milij. francoskih frankov.

Iz hrvatskega gospodarstva. Družba Julij Meini, d. d. v Zagrebu izkazuje za lansko leto pri glavnici 10 milij. kun čistega dobička 757.223 (leta 1941 104.508) kun in znašajo rezerve že 24 milij. kun. — »Gedeka« je okrajšava za naziv nabavne zruge nemških trgovcev na Hrvaškem, katere sedež je Osijek. Iz poslovnega poročila za lansko leto je posneti, da se je lani število včlanjenih trgovcev povišalo od 151 na 200. Prebitek poslovnega leta znaša 280.327 kun. — Pruga, d. d. za industrijske železnice itd. v Zagrebu bo izplačevala za lansko leto dividendo 7%.

Sušilnice v Bački. Te dni je začela v Bački obratovati prva sušilnica za zelenjavo, katero obratuje tvrdka Baltazar Faith, parni mlin, d. d. v Novem Sadu.

Novo prodajne cene sladkorju v Zagrebu. Mestno poglavarstvo je določilo naslednje prodajne cene za sladkor: na debelo: kristalni sladkor 103,75, kocke 110,30, sipa 110,30, na drobno: kristalni sladkor 112, kocke 119, in prah 110 kun za kilogram.

KULTURNI OBZORNİK

Skladateljski večer S. Šantla

Ob 60 letnici skladatelja in slikarja Seše Šantla je priredila Glasbena Matica večer njegovih skladb v veliki filharmonični dvorani; umetniki, ki so na tem večeru sodelovali, so razgrnili pred nami sliko njegovega glasbenega prizadevanja na polju klavirskega, violinskega in solopanskega ustvarjanja; slišali smo pa tudi nekaj komorne in zborovske glasbe. Poleg omenjenih panog se je pa slavljence udeleževal še kot skladatelj orkestralnih del, le da teh na tej prireditvi, ki je imela bolj intimen značaj, nismo mogli slišati.

Za uvod proslave je spregovoril docent M. Lipovec in v kratkih, jedrnatih besedah vrednotil slavljencevo glasbeno delo. Nato je zaigral A. Dermelj ob spremljavi M. Lipovca koncertino za violino in klavir. Dermeljevo igranje smo imeli že ponovno priliko občudovati; poleg brezhibne tehnike ima Dermelj čudovito prijeten, mehak, osvajajoč ton, ki povzroči v poslušalcu neko, skoraj bi rekli fizično ugodje. O Dermelju bomo imeli gotovo priliko še pogosto govoriti. — Marta Bizjakova je odigrala pet krajskih Šantlovih klavirskih skladb; zavzela se je zanje z vso ljubeznijo in jih interpretacijsko vsestransko izčrpala. — Občinstvo je navdušila s svojim glasom M. Mlejnikova, ki je odpela štiri samospeve. — Ljubljanski komorni trio (Dermelj-Sedlbauer-Lipovec) je dovršeno odigral tri stavke iz Šantlovega klavirskega tria. — In še en stavek iz sonate za violo in klavir kakor tudi njegov anamitski motiv smo slišali (Zižmond-Lipovec). — Za konec je zapel školski zbor Glasbene Matice pod vodstvom ravn. Mirka Poliča dve Šantlovi

mladinski pesmi. Pri zboru, ki šteje nekako 100 glasov, smo ugotovili od zadnjega predbožnega nastopa razveseljeval napredek; tako je bila intonacija čista, enotnost izvajanja na lepi višini, dinamika lepo stopnjevana, izgovarjaja jasna in pravilna, melodika gladko tekoča brez nasilnega trganja, fraziranje smiselno, glasovni izraz zboru bolj mehak kot pa nasilno kričav, kar se zlasti pri mladini kaj rado dogaja; tudi solistka je svojo nalogo dobro rešila. V tej postavi je zbor zmožen tudi težjih stvari kot jih je na tej prireditvi izvajal.

Ta prireditev je bila nekaka revija Šantlovih skladb. Če samo kratko omenimo vtise, ki jih ima poslušalec ob poslušanju proizvodov njegove glasbene muze, bi bili nekako takile: predvsem odlikuje Šantla jasnost v izrazu; v zapletene probleme, naj bo to v harmoniji, melodiji, ritmu ali tematiki, se, kot je videti, Šantl ne spušta ali pa le bolj priložnostno. Njegova glasba je sončno vedra, skoraj vedno nasmejana, zato tudi neposredno učinkuje na poslušalca. Revolucionar v glasbi Šantl ni, pač pa spretno izkorišča vse trdno doznane glasbene pridobitve drugih. V glavnih obrih je v obliki jasen, mestoma vendar nekoliko pregostobeseden, s čimer preglednost skladbe otežkoča. Večja zgoščenost v izrazu bi bila skladbam le v prid. Posebno pa moramo občudovati Šantlovo marljivost; navzile vsestranski zaposlenosti je še vedno dobil dovolj časa, da je ustvaril Slovencem lepo vrsto kvalitetnih glasbenih del, številni poslušalci, ki so se njegove proslave udeležili, so s svojim odobravanjem izrazili željo, naj bi to vrsto dopolnil še z novimi deli.

M. T.

Zlata Gjungenac gostuje v Operi

V Gledališčnem listu št. 9 beremo v »Opernih zapiskih« naslednje odobravanja vredne mišli C. Debeveca: Če bi prišel nekdo in bi sklical vse

naše rojake, operne pevce, ki bivajo zdaj v tuji, domov, bi se izkazalo, da bi naša Opera na lepem pridobila še te-le moči: soprane: Fratrikovo (München), Mezetovo (Beograd); alte: Kogejovo (Zagreb); tenoriste: Drmot (Wien), Goštica (Zagreb), Franca (Zagreb), Rijavca (Beograd); baritone: Rusa (Wien), Župana (Zagreb); basiste: Križaja (Zagreb), Šiferaja (München). Če si predstavljamo k temu seznamu, nadaljuje Debevec, samo nekatere od našega že angažiranega osebja (da omenim n. pr. samo: Heybalovo, Golobovo, Janka, Primožiča in Betetta) — potem nam bo menda jasno, da bi v enakovrednem režijskem in enakovrednem glasbenem vodstvu z lahkoto držali tekmovalce tudi na mednarodnih, recimo salzburških slavnostnih igrah.

Sicer ga. Zlata Gjungenac, ki te dni gostuje v ljubljanskem opernem gledališču, ni naša rojkinja, vendar si jo je ljubljansko operno občinstvo zaradi njenega večletnega udeleževanja v naši operi nekako privojilo in jo šteje v vrste naših domačih umetnikov in umetnic. Tudi dvomim, da bi se umetnica kje drugje tako domače počutila kot se ravno v Ljubljani, kjer jo občinstvo sprejema odprti src in odprti rok. Zato bi lahko gornja in še naslednja Debeveva izjavljanja tudi nanjo raztegnili. Da jo občinstvo smatra nekako za svojo, o tem se je umetnica lahko tudi na tem gostovanju prepričala. Naj je nastopila v »Traviati« (Violetta) ali v »Onjeginu« (Tatjana) ali za Heybalovo v »Thais«, katere naslovno vlogo je za to priliko prvič nastudirala: povsod je lahko čutila, kako nerazdružno je povezana z ljubljanskim občinstvom. Ta povezanost pa ne dajmo samo iz nekdanjih poznanj in simpatij do njene umetnosti, ampak pevka to pozornost in upoštevanje tudi danes v polni meri zasluži. Po prvi rahli utrujenosti nam je umetnica vse imenovane vloge zapela in zaigrala tako, da smo imeli vtis, da je čas, ki leži med njenim nekdanjim rednim delovanjem v Ljubljani in med današnjim gostovanjem, njen glas le še izpopolnil in njeno igro še bolj dovršil. Ko vrsto svojih nastopov še nadaljuje in vrednost svojih izvajanj še stopnjuje, želimo sebi in njej, da bi še večkrat prihitela v Ljubljano, ali še bolj: da bi, ko je spoznala, kje se vnaša za njeno umetnost največ src, to spoznanje po možnosti tudi udeležila.

M. T.

Salvinijeva antologija češke duhovne lirike

Prof. Luigi Salvini je izdal te dni v založbi Morelliana v Bresli veliko antologijo češke duhovne lirike od najstarejših časov do naših dni pod naslovom »Il corallo di S. Veneslaac« (Koral sv. Vavilava), kar naj bo prvi del njegove široko zasnovane zbirke »Religiozna poezija pri Slovanih« (La poesia religiosa presso gli Slavi). Zbirka obsega 263 strani ter je prva te vrste ne samo v italijanski književnosti, ampak tudi v češki, kakor poudarja sestavljalec sam v svojem uvodu. Ne samo, da knjiga pomeni zanimivo novost v italijanski slavistiki, ki je v tem letu dobila tako že dve antologiji iz češkega pesništva (Damiani: antologija češke epike, ter sedaj Salvinijevo: duhovno liriko), temveč je tudi zanimiv odmev novejšega češkega duhovnega preporoda ter teženja novega rodu, ki ne gleda nazaj samo v tuzijski, temveč sega še dalje v temelje češke duševnosti, v tradicijo svetovetoslavsko in cirilometodjsko, odkoder zajema svoje žive izvirne v religioznem in narodnem pogledu. Če je prejšnjim liberalnim zgodovinarjem in literarnim zgodovinarjem veljala le doba husitizma za zlat vek, prejšnje in poznejše dobe pa za dobo temec, kar je klasično označil Jirasek, sedanji kulturni zgodovinarji odkrivajo polno svetlobe in življenjski izvir v najstarejši dobi, pa tudi v protireformaciji in baroku, s čimer je bila vpostavljena zopet kontinuiteta z duhovno enotnostjo naroda v temelju.

Mrčes in garje silovito razsajajo med partizani

Črnomelj-Ljubljana, marca.

Za februarja so Črnomeljski fantje dosegli prav lepe uspehe v bojih s partizani. Pri enem izmed pohodov so naleteli na partizansko bolnišnico na Maverlem, kjer je bil poleg nekaj manj važnih partizanov zajet tudi učitelj Bregar, član KPS in politkomisar pri enem partizanskih oddelkov.

Aktivnost pa so fantje povečali v prvih dneh marca; tedaj je tudi pribremelo več komunističnih razbojnikov, ki so za vsako ceno hoteli uprizoriti tudi po Beli Krajini svoje žalostne predstave. A naleteli so na prav slab odmev. Fantje se jim niso samo postavili po robu, pač pa so sami začeli še silneje napadati uničevalce našega ljudstva.

Okrog 10. marca se je podal oddelček iz Črnomelja na pohod. Sli so proti Maverlam. Pač pa so v zidanciji župana Klemenca našli radijske postaje, mnogo pisane materiala, veliko brošur in »Slovenskih poročevalcev« ter nekaj vojaških predmetov. Nekaj dni pozneje so ujeli nekaj partizanov, med njimi Hrvata Furliča, ki je povedal mnogo zanimivih stvari, tihočih se partizanskega življenja sploh in nekaterih vidnejših predstavnikov »osvobodilne fronte«.

Politkomisarjevo mnenje o kapitalistih

Znano je in tudi vsi tisti, kateri so bili od partizanov zajeti, vedo veliko povedati, kako zelo važni funkcionarji so prav za prav politkomisarji pri vsaki četi. L. omiljiva je le njihova izobraženost in usposobljenost za to »visoko« službeno mesto. Le malokateremu devljariju uspe, da se dokopije do tega zaupnega mesta. Moral se je že izvrstno pokazati in si nabrati lovork. Tak cvet je bil tudi v tej četi. Nekoč je govoril o kapitalistih: kdo je kapitalist, kakšni so in kaj jih čaka. Zanj je bil kapitalist tisti, ki nastavlja delavca; pa naj ima le enega, kapitalist je in svoji usodi ne uide. Ko ga je nekdo vprašal, ali so tudi taki kapitalisti, ki imajo milijone, je dejal: »Ne!« (Čudo vseh čud — takega bodo veseli vsi pravi kapitalisti!) Seveda ni ostal samo pri tem: na široko je razlagal bodočo ureditev, o kateri pa ni imel pojma. Če bi ga vprašali za vire njegovega znanja, bi vam morda po pravici povedal, da je prebral nekaj spodbudnih člankov iz »Poročevalcev«, zdaj pa da uporabi pri svojih govorih od tu en stavek, od tam spet drugega in vse združi v »prijetno« skladnost.

Bogoskrunstva križev in kapelic

Razkačeni in pobešeni zaradi poraza, ki ga je doživel I. bataljon Gubčeve brigade pri Strekljivem, kjer so imeli 32 mrtvih, med njimi 4 partizanke, in 3 ujetih, so partizani v noči od 12. na 13. marec oskrunili dva križa, in sicer Golobičev križ ter srenjskega v vasi Kal pri Semiču.

Pri Osojniku so izropali dve kapelici, razbili Marijina kipa, zmetali z oltarja prte in ostalo opremo.

Kaj mislijo ljudje o teh bogoskrunstvih? Pravijo: dokler so nasilno odpeljali fante in kradli živino, smo potrpežljivi, ker bi vsak odpor pomenil takojšen pokolj cele družine. Razbitja križev in kapelic pa so nam dokončno odprla oči. Pravijo celo, da so med njimi duhovnik, kot smo slišali.

>Golobičev križ v Kalu pri Semiču, oskrunjen od partizanov. Na sliki je videti razbit kip Kristusa, prislonjen ob križu.

Tudi Salvini se je sedaj priključil tem češkim težnjam ter uglasil svojo duhovno antologijo na svetovaelavsko noto, kar je pokazal z naslovom »Koral sv. Vavilava« ter tako poudaril preko vseh stoletij do najmlajših čeških pesnikov svetovaelavsko duhovno idejo kot tisto, ki veže češki narod od početkov do sedanjih dni.

V prvem delu svoje antologije je Salvini postavil lepo zbirko najlepših cerkvenih, duhovnih, obrednih in koledniških narodnih pesmi, kakor jih je izbral iz najboljših čeških zbirk (Erben, Kamaryt itd.). Pod vsako pomembnejšo je razložil tudi literarni problem ter provenienco, v kolikor je bila predmet literarnih raziskavanj. Zanimiv je na pr. komentar k razporeditvi med dušo in telesom, kakor se kaže v narodni pesmi XIV. stoletja. Na koncu tega oddelka pa podaja lep pregled o češki narodni pesmi, nje raziskovalcih, zbirkah in notranji razporedbi duhovnih pesmi. Ob tej priliki govori tudi o potvorbi Kraljedvorskega rokopaša (Hanka) ter borbi proti njemu (Masaryk, Gebauer).

Drugi del — večino knjige (od str. 53 do 250) — pa vsebuje pesmi starih anonimnih pesnikov do pesnikov najnovejšega časa. Tako je obsegel vsa razdobja češke zgodovine ter vse pesniške struje in zajel glavne predstavnike češkega Parnasa s pogledom na njihovo religiozno pesem. Začenja pa ta del z najstarejšo češko in sploh evropsko religiozno pesmijo, zapisano v modernem narodnem jeziku, namreč »Križec« »Hospodine pomiluj nje, katere zapisana tradicija sega do 13. stol., zložil jo je baje sv. Vojteh, do čim postanek njenih elementov sega v X. in XI. stoletje do tradicije sv. Cirila in Metoda. Tu podaja smisel teorije o tej pesmi po Nejedlemu in Jakobsonu, po katerih je še ostanek staroecerkvne dediščine solunskih bratov. Tu je našel priložnost za življenjski sv. Cirila in Metoda. Druga pesem je znani koral sv. Vavilava, ki je dal ime svoji

Nismo mogli verjeti, da je to res; če pa je res, mora biti zelo slab duhovnik, ki ni vreden, da se še prištevava v duhovski stan. Ljudstvo je dokončno podalo svojo sodbo in obsodilo vse voditelje, pa naj so izšli iz teh ali onih vrst.

V strahu, da ne bi partizani svojih bogoskrunstev nadaljevali, so domačini sami sneli Kristusovo truplo s križev, ker se boje božjega maščevanja, ki ga bodo partizani priključili s svojim divjanjem nad naše ljudstvo.

Mrčes jih ugonablja

Na Gradniku so padli štirje partizani, med njimi je bil zadet v črnocevi znani razbojnik Maver iz Kostanjevice. Ujeti Gabersček, doma iz Tolmina, pripoveduje: »Že itak slabo stanje med partizanskimi četami slabša se ogromno število mrčesa; dali so nam neko črno maso, s katero naj bi se mazali, a ni nič pomagala. Kar je najhujše, je pa to, da se je ljudstvo pred nami umikalo, ker nam ni hotelo niti priti niti živati strganega in ušivega perila. Prišli smo iz Zumberka, kjer razsaja tifus. Poleg uši so nas morile še garje; po vsem telesu smo jih imeli, a pod njimi so si uši izkopale prave rove, v katerih jih je kar mrgolelo. Stalni udarci in ušja nadlegla ter garje so nam zagnusile tako življenje, tako da smo vsega naveličani.« Podobno izjavo o naveličanosti je podal tudi bivši orožnik, zdaj terenski komisar Kamblj, doma iz Kostanjevice.

Nasilno mobilizirane so partizani takoj obožili in jih poslali že pri napadu na Pleterje v boj. Vsakemu so dali po 10 nabojev, ki so jih pa mobiliziranci postreljali v zrak ali pa odvrli. Drugim pa so dali kole iz vinogradov in jih naglani v bitko ob priliki napada na Metliko. Od teh nasilno mobiliziranih jih je že več kot 100 prišlo nazaj na svoje domove.

Partizanka pobija uši med govorom

V Dražliščah so partizani priredili zborovanje, na katerem je imela glavno besedo neka politkomisar-

Prijetni pomenki ob vinski kapljici

Saj bi lahko tako začel kot se navadno začnejo pravljice: Nekoč je bila neke neke gostilna, a bom rajši toliko točnejši, kot je sploh mogoče biti v danih razmerah. Torej — včeraj sem bil s prijateljem v neki ljubljanski gostilni. Šla sva na pol litra belega, ker se že dolgo nisva videla. Prav prilgel se nama je in v prijetni ubranosti sva marsikatero pametno uganila. Vsaj mislila sva, da so bile pametne, v splošnem je predmet razgovorov pri omizju skoraj vedno eden in isti: obujanje spominov na šolska leta, žalostna dognanja, da smo se postarali, in veseli načrti za zadnja leta življenja. Če ta ali oni debato zabeli s kakšno smešnico — bodisi citirano, bodisi iz lastnega življenja, je to samo prijetno posladilo ostalemu razgovoru.

No, razglejmo se malo naokrog: tam v kotu vidim dva prav taka, kot sva midva s prijateljem, tam zopet dva zaljubljenca, prav blizu naju pa se je namestila večja družba, ki bržkone proslavlja rojstni ali pa godovni dan enega izmed navzočih. Družba je seveda mešana. Po stari kranjski navadi začnejo s šefanom; kdo bi jim zameril. Če jih večkrat pogledaš, bi navsezadnje še mislili, da jim tega šefana in ostalih, ki bodo še sledili, ne privoščiš. Zato glej rajši v nasprotno stran in poslušaj, koliko napitnic in eksov se bo izvrstilo. Vsekakor jih bo najmanj toliko, kolikor je udeležencev: ostali pridejo za nameček. Brez dvoma jo je tisti, ki je napival po načelu: pijmo ga, da ga bo prej konec, potem bomo pa abstinenti! Najbolje potuhtal. S takim vzhvičenjem so pili, da se je še meni inako storilo. Kar žal nama je bilo s prijateljem, da tudi midva nista v večji družbi, kjer se lahko do kraja razmahneš. Pa kaj hočemo — morda drugič. Še bolj ti je pa hudo, tebi starcu, ko vidiš čela vsega se lahko lotijo mlajši. Včasih smo sicer tudi mi hodili na take kratke izlete v gostilno, če nam starši niso pustili prirediti hišne zabave s plesom. Danes pa se ne pleše, zato pa jo mlajši večkrat zavijejo v gostilno.

Zadnjič sem slučajno govoril z gospo, katere soprog je študiral na Dunaju. Pa veste, kaj mi je rekla: »Sodobna mladina pa res ni čisto nič podobna svojim staršem. Ti so počeli vse mogoče vragolije po Dunaju, tako da so jih vsi poznali, danes so pa resni in malokdaj vidite koga, ki bi bil malo boljše volje. Kaj hočemo! Vidi se pač, da so besede abstinentskega gibanja le nekaj zalegle. Sicer je pa to tudi prav, ali ne?« »Seveda, seveda,« sem ji pritrjeval. — No ja, to je bil le kratek intermezzo, zato ga pustimo.

Ostali gostje smo pred to razigrano družbo stopili v ozadje. Še gostilničar je na nas kar

zbirki in izhaja iz XIII. stol. V razlagi je orisal delo sv. Vavilava za slovansko liturgijo, njegovo kulturno naslonitev na zapad ter njegov kult do naših dni, ki se je razvil predvsem ob tisoletnici. Češko viteštvo predstavlja še pesem o sv. Doroteji, ki sega že v početje češkega humanizma, tedaj, ko je bila Praga s svojo univerzo za Karla IV. kulturno srce srednje Evrope. Dve naslednji pesmi iz katoliškega in evangelijskega kanzonarja pa predstavljata duhovno pesem v času »najbolj tragičnega in zapletenega češkega življenja«, dobo husitizma. Tu govori v opombah sedaj o postanku in kulturnem delu husitov, emigrantov ter tudi že novem razvoju duhovne pesmi za protireformacije, ki je nastal prvi katoliški kanzonar Rozenplout, zgled vsem poznejšim katoliškim in evangelijskim. Tedaj se je razvil Marijin kult, ki je po belogorski bitki privedel do nove jezuitske umetnosti — baroka. To dobo predstavlja v zbirki Pesem o sv. Vavilavu, ki pomeni zopet povratek svetovaelavske ideje, kultu svetnikov in legend, novega katoliškega razmah, ki so zopet Češko zvezali z Evropo, od katere »jo je izoliral husitizem«. S polnimi črtami podaja ta duhovni temelj za katoliško XVI. in XVII. stol. ko je Češko zajela romanska, rimska kultura in dala lepe plodove tudi v religiozni pesmi. Tu navaja neke pesnike, ki do zadnjega niso bili znani. Zdi se mi pa, kakor je videti iz zadaj priloženega seznama znanstvene literature, da sestavlja nima dobrega pogleda v najnovejša odkritja na tem področju prof. Vašice, do čim se je s Bitnarjevimi zelo koristil. Tako nas je pripeljal do prosvetljenstva, ki ga predstavlja Puchmajer s še baročnim navdihom, ko je s svojo mogočno odo božji mogočnosti »podal prvi lirski izraz klasičistične oblike s baročnim bogastvom in eleganco«. Na vsak način pa se mi zdi čudno, da je sestavljalec izpustil največjega češkega pesnika Macha, o katerem s opombami večkrat go-

ka. Glavne misli njenega govora so bile:

Najprej je seveda žlobudrala o partizanskih »uspehih« nad vojaškimi oddelki in nad vaškimi etražami. Priznala pa je, da razsajajo med njimi bolezn, garje in uši. A kljub vsem tem nadlogam se partizanski vojščak »hrabro« bojuje, zavedajoč se »velikega poslanstva«, ki ga vrši med slovenskim ljudstvom. Pozivala je na večjo odpornost in na udarnost, dvigala pogum in tolažila, češ, saj bo kmalu pomlad in z njo nov polet in novo življenje. Obrnila pa se je tudi do prebivalstva in ga oštevala: »Malo ste zavedni in sram vas je lahko, da nas ne podprete v naši borbi. Bojite se našega mrčesa in naših bolezni, zato bežite od nas in se nam umikate. Zato nas tudi nečete sprejeti pod svoj krov in nam pomagati.« A tudi sebe je stavila za zgled: »Le pogledjte mene: eno leto sem že v gozdu, nakopala sem si bolezen (res je ves čas govorila krepko kašljala), a vendar vztrajam in es bom borila do zadnjega.« Zaključila pa je: »Naši glavni sovražniki so belci (Kakor že ves čas govorila, tako je tudi sedaj silovito pobijala uši, ki so jo grizle: zdaj na glavi, zdaj za vratom in po hrbtu!) Zato smrt belim! (Pobijanje uši, med navzočimi pritažen smeh.) Jurš na bele!« (Pobijanje uši po glavi in na vratu, med ljudstvom izbruhne krohot; namesto aplavza smeh in norčevanje.) Povedati moramo, da so temu mitingu prisostvovali tudi ljudje iz vasi, ki so se ob tako zabavnem govoru dovolj nasmejali. Navzoči partizani so izjavili, da partizanski zdravnik dr. Mihelčič v svoji borbi proti garjam in ušem nikakor ne more uspeti.

V Opčeah pri Toplicah so komunisti sami ustrelili 15 svojih najbolj garjevih in ušivih soborcev. Trije justifikirani so imeli toliko golazni po hrbtu, da so jo kar z lopato posnemali.

Tako je etanje med vsemi tremi partizanskimi brigadami, Cankarjevo, Gubčovo in Proletarsko Tomšičevo. Vse te tri brigade so namreč divjale po Beli Krajini, preden so se podale proti Subi krajini, kjer so doživele tako hude udarce s strani vojaških edinic in vaških straž.

Kupujte znameniti roman

»PESNIKOVA SKRIVNOST«

pozabil. Vedel je, da so oni boljši gostje, ki bodo več naročili, zato je urnih nog nosil na mizo. Tu pa tam smo se spogledali z ostalimi in mislim, da so se nam vsem sline cedile. Pa vendar je to malo prehud izraz: skratka — tudi mi bi bili radi v taki družbi, kot sem že zgoraj omenil. A žal leta kaj takega ne dopuščajo. Tistega pol litra, ki ga dva zvrneta, je ravno prav, da začne kri malo hitreje cirkulirati, kar je pa več, pa škoduje.

Žal nam je bilo zapustiti tako prijetno okolje. A dolžnosti so naju klicale in morala sva oditi vsak na svoj dom.

Fotografija, najdena v bližini neznanih trupel, ki so bila izkopana skupaj z zemskimi ostanki pokojnega Antona Hočevarja na Molniku. Po sliki bi svoji morda mogli sklepati na identiteto omenjenih žrtev. Zada, na hrbtu fotografije je še viden napis: »Za spomin... od Vike...«

Nemški sladkor za Hrvatsko. Kakor poročajo nemški listi iz Hrvatske, je te dni prispela prva pošiljatev sladkorja iz Nemčije na Hrvatsko na osnovi posebnih dogovorov o dobavih sladkorja. Poleg tega bo hrvatska sladkorna centrala uvozila za industrijske svrhe in za gostinske obrate večje količine saharina iz Nemčije. Obrti pride saharin zelo prav za slajenje alkoholnih in nealkoholnih pijač.

vori, ni ga pa uvedel z nobeno pesmijo, dasi je po najnovejših (Vysokil, Šalda, Novak, Dvořak itd.) znano, da je izšel naravnost iz baročnega duha (romarske pesmi!) ter v času razumskega prosvetljenstva odkril zopet romantične religiozne osnove! Macha tako v tej antologiji ni. V njej pa fungira kot eden prvih zavestnih katoliških pesnikov Čelakovsky, ki ga — kakor že Arne Novak — šteje tudi Salvini med začetnike katoliškega pesništva ter njegovo pesem Zgodi se Tvoja volja... stavlja v eno vrsto najvišjih religioznih stvaritev, ob Deržavina (Bog), Musseta (Bog) in Klopstocka (Odrešenik). Čelakovsky, Prešernov znanec, je tudi prevajalec sv. Avgustina (De Civitate Dei). Religiozno pesem iz liberalne dobe predstavlja Havlicek, Čech; Erben je predstavljen z odlomkom iz »Zahoveve postelje«, ki spada med »največje pesnitve o krščanski pokorici, kakor jo je nazval Durych. Tu govori o vrednosti njegovih kitic narodnih pripovedi ter o češki Lenori (Svatebni košile). Nerudo, Sladka in Zeyerja postavljata na visoko mesto med religioznimi »Lumi-rovic«, predvsem dviga Sladka, katerega postavlja za predhodnika Katoliške moderne. Pri Zeyerju omenja njegov kult Marije (Vrtec) ter starega srednjega veka (legende), ki so dale tudi Vrhlikemu mnogo religioznih motivov. Izmed njegovih epigonov imenuje Mužika. Na začetku Moderne je postavil Březina (6 pesmi!), ki ga označuje »za največjega češkega pesnika vseh časov ter enega izmed največjih vse svetovne poziljev. Pod njegovim vplivom stoji vsa moderna religiozna pesem. Takoj za njim podaja predstavnike katoliške moderne (Dvořaka, Bouška, Demla itd.) ter ves pregled razvoja te struje, ki je dala med drugimi Durycha, »največjega katoliškega pesnika naših dni«, ter vodilne najmlajše češke pesnike Zahradnička, Lazeekega, Renča, Čarka itd. Iz pesnikov, ki so nastopili v začetku prve svetovne vojne, prevaja Fischerja, Kříčka, Tomana (>naj-

Na robu intimnih doživetij

Zajelo me je primerno občutje blaženosti in sreče, ko sem se nedavno vsedel na svoj sedež v hramu Talije in se predal tistim občutjem, ki bi jih tukaj imenoval »intimna doživetja«. Kolika dobita, da se lahko od časa do časa predaš pre-soji klavirne svojih čustev, ko te obdaja valovanje glasbe, barv in prijetnih gibov ter glasov na odru... Po vrhu pa še primeren mrak, po-božna napetost, ko se začne

prvo dejanje:

Zbor je bil ves v slavošpevu junaka in nje-govih vrlih, ko je tenorski del zbora nastavljal za krasno, res tipično »tenorsko« varianto. Toda gor-je; zamudnik je mislil, da mora biti prav obziren in se počasi prikrasti na svoj prostor. Resnično se je potrudil in počasi vlekel narazen cvileča in škripajoča vrata, da je človeka začelo kar tresti skozi hrbtnični mozeg. Tenorski junaki so bili za terco nižji od civiljenja vrat in lirčni navdih je zletel nekam v čudno kotanje mrkosti, nevolje in jeze. Sledilo je nerodno ropotanje v bližini za-mudnikovega sedala, ki je nato še nekaj časa ro-potalo in pomagalo baritonu in basistom do ve-ljave, kakor je pač samo ono znalo opraviti to vlogo... Nekajkrat so nato še velika vrata uda-rila za drugimi zakaksnimi in resnično, udarila so huje ko boben v orkestru, dasi na nesrečo v partituri boben za tisti takt ni bil predviden...

Drugo dejanje:

Glasovi violinskega sola so plavalili okoli nas in vse je bilo pobožno vdano melodiji, ki je ko-maj selestela v zraku. Tedaj pa se je nad paro-bek lože zmagovito zamajalo veličastno in odlično predprje in debele ročice so zašelestele s papir-jem tako, da bi ta šelest moral še najbolj zaspa-nega poslušalca na galeriji vreči s svojega sede-ža. Čez odlično poprsje se je začel počasi dvigati proti ustom prvi bonbon (zaželel sem si, da bi bila dama v zadnjem stadiju sladkorne bolezni, ali pa da bi postal bonbon perversno hudomušen in se spremenil v kepico paprike in popra), se kratko ustavil pred obličjem, in bi ga sosedji mogli še ogledati, in nato izginil v neravno maj-hnem žreclu. In to je trajalo vse prelepi intermez-zo; kmalu nato se je gimnastičnim vajam bonbon-skega vandrana čez razna poprsja priključilo še več pisanih svilenih, cmakasto mehkih in kot ka-men trdih in škrtajočih bonbonov, ki svoje naga-jivosti niso zaključili tja do konca dejanja...

Tretje dejanje:

Dramatična napetost na odru je dosegla svoj primerni višek in dejanje igralka je zahtevalo tu-di precej gledalčeve pozornosti. Tedaj pa je prvi zagon zmotil prvi rahli pok, teh rahlih pokom pa je sledilo še več svojeverstnih odrez in zarez čez razne ročne torbice in predale v njih... Tam da-leč neke na nasprotni strani je čudno bitje — v otroških pravljicah nastopa čisto podobna »star-ka Gačul« — iz pravega pravčatega ženskega ročnega bunkerja po vseh pravih tankovskega vojskovanja in rušenja spravljalo v prvo »bojno črto« lastnih oči prav nič srčkano kukalo... To bojevitost kukalo je nato še večkrat prodrla na dan skozi vse ovire in vse obrabne črte, pri poznej-ših taktičnih nastopih samo še z večjo bravuro in rogoviljenjem...

Epilog:

Teh skromnih opazovanj preprosti zaključek pa bi bil nekako tale: za vstop v gledališče si plačal celo vstopnico, zato že zgolj iz računarskega vidika ne zamujaj, prihajaj točno; damam so potrebne večje in posebne doze sladkobe in miline, vendar ne verjememo, da bi mogla kulturna dama najti v navadnem tehničnem skrupu-lu, ki se imenuje bonbon, več miline ko pa v to-nu, barvi in gesti; kukalo pa je del toalete in bodi tako vsaj tako prikupno in nežno spravljeno, kakor bi hotela nežno in prikupno vplivati tudi lastnica kukala in ročne torbice...

Protiversko sovraštvo partizanov

Ob zadnjem ponesrečenem napadu partizanov na posadko v Dolenji vasi pri Ribnici se je izvedelo sledeče: Med napadom so partizani zasedli župni-šče ter tam pokradli vse, kar jim je prišlo pod roke. Njih bes se je zlasti sprostil nad nabožnimi slikami. Uničili so vse. Na tisto mesto, kjer je prej visela Kristusova podoba, so naslikali srp in kladivo. Zopet zgovoren dokaz o partizanskem sovraštvo do vere.

Bolgarski davek na samce bo prinesel po približnih računih okoli 500 milijonov levov na leto.

Načrt za elektrifikacijo bolgarskih železnic. Bolgarsko železniško ministrstvo je izdelalo načrt za elektrifikacijo bolgarskih železnic, ki naj bi se uresničil v 20 letih, in sicer postopno. Glavni raz-log za elektrifikacijo je ta, da potrebuje Bolgarija letno 350—400.000 ton premoga in da letno skoraj 25% prevožene tonaje odpade na premog. S pri-ključkom novih ozemelj se je dolžina bolgarskega normalnotirnega železniškega omrežja povečala za 33, dolžina ozkotirnega železniškega omrežja pa pa 11%.

večjega sedanjega češkega pesnika!) ter omenje-nega Durycha. Izmed pesnikov, zraslih po vojni iz kulta proletarske umetnosti, prevaja Wolkerja, »ki se ne more definirati kot določno religiozen in katoliški«, Horo, Seiferta in Halasa, ki pa spa-dajo že med poetiste. Izmed mladih katoliških religioznih pesnikov, ki so izšli iz Březinove šole asketskega mysticizma ali Sladkovega kulta zemlje in kmetijske vernosti, predstavlja Zahradnička, Lazeekega, Berka, Dokulila, Pilařa in najmlajšega (1911) Renča, s katerim zaključuje svojo antologijo.

Tako vidimo, da je imel Salvini pri tej zbirk-i dvojen namen: podati lepe nerimane doslovno in metrično aдекватne prevode najlepših duhov-nih pesmi od narodnih in najstarejših anonim-nih, do najmlajših modernih pesnikov; drugič pa na znanstven način pokazati ob njih razvoj in duhovno problematiko vseh dob češkega življe-nja in pesniškega razvoja ter predstaviti najvišje predstavnike češkega Parnasa z religiozno pe-smijo. Tako je podal kulturno zgodovino češkega naroda v predstavnikih in oznako njihovega dela, ni pa podal morebiti problematiko duhovne pe-smi in njen razvoj po stilističnih ali drugih obli-kovnih vidikih.

Tako je pokazal znanli slavist češko religioz-no pesem v zanimivih prerezh in z opombami, v katerih je razodel veliko razgledanost in po-drobno orientacijo v problemih češke kulturne in literarne zgodovine ter posrečeno začel svojo zbirko »Religiozna pesem pri Slovanih«. Upamo, da bomo tudi Slovenci prišli v to zbirko, za kar ji je prof. Fr. Vodnik s svojo religiozno zbirko že pripravil pot.

Italijanska slavistika pa je dobila zopet lep, vestno komentiran pogled v duhovno življenje enega izmed slovanskih narodov. Z njo se je Sal-vini predstavil tudi kot dober bohemist ter je tako svojemu univerzalizmu dodal še novo pod-ročje.

Drobne novice

Koledar

Torek, 30. suša: Janez Klimak, spoznavalec; Kvirin, mučenec; Amadej, spoznavalec.

Sreda, 31. suša: Gvidon, opat; Modest Krški, škof; Balbina, devica.

Zgodovinski paberki

29. suša:

I. 1826. je umrl v Heidelbergu Heinrich Voss, nemški pesnik, prevajalec in starinovedec. Rodil se je 20. februarja 1751. leta v Sommerdoru v severni Nemčiji, študiral v Göttingenu klasično vede in moderne jezike in se posvetil literarnemu delu. Ustanovil je posebni literarni krožek (Göttinger Dichterkreis) v Göttingenu, še bolj se je predal tovrstnemu delovanju v Otterndorfu in Einlinu, kjer je imel službeno mesto. Leta 1802. je stopil v Jeni v pokoj, nato pa kljub Goethejevemu prigovarjanju odšel kot profesor v Heidelberg. Voss je znan zlasti kot prevajalec klasičnih del, morda celo bolj kot pesnik in znanstvenik.

30. suša:

I. 1822. na veliki ponedeljek so prebivalci Sicilije pomorili vse na Siciliji živeče Francoze, to so znane »sicilijanske večernice«. Južna Italija s Sicilijo je bila od kraja 12. stoletja združena po vladarjevi osebi (Henrik VI. in Friderik V.) z rimsko-nemskim cesarstvom. Ponoči Stavit, rimsko-nemski cesarji, zlasti zadnji, Friderik II. (1212–1250), najpomembnejši vladar srednjeveške Nemčije, niso marali priznati kraljstva obeh Sicilij za papežev fond, zato je papež prekel Friderikovega naslednika Manfreda (1254 do 1266) ter poddeli kraljestvo kot papeški fond Karlu Anjou, bratu franc. kralja Ludvika IX. V boju proti temu krepkopolnemu toda brezobzirnemu knezu je Manfred zaradi izdaje svojih lastnih podložnikov podlegel in našel smrt v bitki pri Beneventu (1266). Strahovlada Karla Anjovskega je izzvala splošen odpor. Sicer je premagal zadnjega Stauffovca in ga dal obglaviti, toda razljučen Sicilijanci so pobili Francoze in oklicali Manfredovega zeta Petra Aragonskega za svojega kralja; Anjovinci so obdržali le Neapel. Tako je sicer papež zmagal in rešil cerkevno državo iz staufovskih klešč, toda Italija se je bolj in bolj držala in prehajala pod tujo vladu.

I. 1856. je bil sklenjen med Rusijo, Francijo in Anglijo pariški mir, ki pomeni težak udarec ruskemu vplivu v Evropi in začetek francoske premoči (Napoleon III.) na kontinentu. Rusi so morali namreč po padcu Sebastopola, ki se je sicer skoraj leto dni hrabro branil, zaradi izpranosti in še bolj zaradi slabe organizacije, sprejeti zavestne zahteve, odstopiti ozemlje ob Donavskem ustju novo ustanovljeni Romuniji in priznati nevalnost Črnega morja.

I. 1888. je umrl v Ljubljani dr. Valentin Zarnik, pisatelj in politik. Rodil se je 1837. l. v Repnjah, študiral gimnazijo v Ljubljani, univerzo na Dunaju, živel v letih 1861–1877 kot domači učitelj pri Levinu Rauchu na Hrvaškem, nato kot advokatski konicent v raznih krajih, dokler ni odprl v Ljubljani odvetniške pisarne. Zarnik spada z Jenkom, Erjavcem in drugimi k »Vajevcem«; objavjal je potopise, humoristične feljtonne ter razne članke in dopise v Novicah in Slovenskem narodu. V Slov. glasniku je objavil povest »Ura bije, človeka pa nik (1861) in zgodovinsko povest iz dobe poljske vstaje (1. 1820.). »Maščevanje usode«. Kot politik je spadal med Mladoslavce in bil najpopularnejši govornik na ljudskih taborih (1869–1872). V ustavni dobi je bil izvoljen za kranjskega deželnega poslanca.

† Dekan Janez Burnik

Danes zjutraj je nenadoma umrl na Vrhniki odnotni dekan in župnik Janez Burnik.

Pokojsnik se je rodil 28. decembra 1889 v Nasovčah, župnija Komenda. V mašnika je bil posvečen 14. julija 1913. Kot kaplan je služboval v Sv. Križu ob Krki, v Cerkljah pri Kranju in v St. Rupertu pri Mokronogu. Župnik je bil v Zgornjem Tuhinju 10 let do 1. 1937., ko je prišel za župnika in dekana na Vrhniko.

Pogreb bo v sredo, 31. marca 1943 ob 10. polnoči na Vrhniki. — Naj v miru počiva!

Osebnosti

— Za doktorje prava bodo v torek, 30. marca ob 12. vzhodni univerze promovirani sledeči gospodje: Ivan Bole, Karel Ferjančič, Miha Hlade, Emil Teger in Jože Zabkar. Čestitamo!

— Promovirala bosta na filozofski fakulteti kr. univerze v Ljubljani v torek, 30. marca t. l., za doktorja filozofije gg. prof. Alojzij Potočnik in suplent Rudolf Volk, oba iz Ljubljane. Čestitamo!

Drobna ljubljanska kronika

Podpornemu društvu za gluho-mudo mladino so darovali hišni stanovalci v Gospodski ulici 9 namesto venca na grob blagopojasnemu g. Janku Koritkoviču znesek 120 lir, za kar se jim društveni odbor priročno zahvaljuje.

Violinski koncert. V ponedeljek 5. aprila bo koncertiral v veliki filharmonični dvorani znameniti violinski virtuos G. Ciompi. Na koncert odličnega umetnika opozorjamo že danes. Vstopnice bodo ob sreda dalje v predprodaji in knjižarni Glasbene Matice. Začetek koncerta točno ob pol 7.

Učite se strojeplaj! Novi eno-, dvo- in trimesečni tečaj — dnevi in večerni — prične 2. in 3. aprila. Pouk dopolnjen s polno ali zvečer po želji obojestrane. Dopolnjen učna metoda. Specialna strojeplajna šola: Največja moderna strojeplajna, raznovrstni stroji. Informacije in prijave dnevno: Trgovsko učilišče »Christofor učni zavod«, Domobranska 15.

Kršna predstava Skrbniškega mlitelja »Zmaga luči« bo v nedeljo 4. aprila ob 3. popoldne v frančiškanski dvorani. Predprodaja vstopnic ob četrtka 1. aprila dalje v trgovini Silijoz, Frančiškanska 1.

Ko so premaknili ure. V ponedeljek 29. marca ob 3. zjutraj je bil uveden poletni čas. Ob tej uri so premaknili kazalec na urah za eno uro naprej. In zjutraj so se ljudje zbudili za eno uro prej. Bilo je vse v redu. Delavci so hoteli ob določenih urah na delo. Ljudje so vstajali nekoliko prej. Na stisknem trgu pa se je malo poznalo, da so premaknili ure v ponedeljek, ko bra njevali niso tako zapostavili. Navadno se je prej začenjali ob 7. se prav službeno ponedeljno življenje, ko so hoteli branje svojega, stajali klapi in razstavljali svoje blago, ki so ga lepo urejevali. V ponedeljek pa je bilo ob 7. se pravcaro izno mrtvilo, le dva branje sta se vrtili in skrbno urejali dve

— Maša zadušnica za pokojnim Srečkom Pogajnikom, podžupanom iz D. M. v Polju bo danes, 30. marca, ob 7.30 v frančiškanski cerkvi pri stranskem oltarju na desni strani. Vsi prijatelji pokojne žrtve vjudno vabljeno!

— Prijava tujev. Sindikat hišnih posestnikov opozarja, da poteče rok za prijavo najemnikov tujev 1. aprila t. l. Prijavitelji morajo: a) osebe, ki imajo državljanstvo kake druge države; b) osebe, ki so se priselile v pokrajino po 11. aprila 1941; c) osebe brez državljanstva, razen bivših jugoslovanskih državljanov. Priporočila, da se pošlje prijave na pristojno oblast priporočeno po pošti. Tiakovine se dobijo v pisarni sindikata hišnih posestnikov, palača Bata II. nadstropje.

— Deževno vreme. Od sobote do ponedeljka je bilo toliko dežja, da je lahko pomolili zrahljane grede in njivice, kamor so mali obdelovalci že zasejali razno zelenjavo in vrtnino. V soboto je lahko deževalo. V nedeljo je bilo močno oblačno. Ponoči je začelo rosiiti in v ponedeljek zjutraj je dež gostje padal. Splošno je toplo vreme. V soboto je bila zaznamovana najvišja dnevna temperatura +14,2°, v nedeljo najvišja +14,8°C. V nedeljo zjutraj je bilo +10°, v ponedeljek zjutraj +10,4°C. Barometer je ob soboti do ponedeljka padel za dobre 3 mm, rapidno je padel ponoči od nedelje na ponedeljek. — O marčevem vremenu pravijo stari in izkušeni ljudje, da sušev vremenu sprva vrta zavija, pozneje pa se rep. V letošnjem marcu so bili doslej zaznamovani 4 deževni dnevi s prav malenkostno množino dežja; padlo ni niti 5 mm.

— Naročnina za »Slovenskega učitelja«. V »Slovenskem učitelju« ni navedena cena, zato

sporoča uprava vsem naročnikom, da znaša naročnina letno 25 lir, za dijake 20 lir. Naročniki, ki so hkrati tudi člani Slomškove družbe, plačajo 30 lir: 25 lir naročnine in 5 lir članarine.

— Zalni venci, aranžmaji, izbira lončnic in cvetja — »ROZA«, cvetličarna.

— Zakaj letos ne praznujemo Velike noči 28. marca? Kakor znano, nima datum Velike noči med 22. marcem in 25. aprilom, v dobi, ki obsega celih 35 dni. V šoli smo se učili, da je 1. 325. določil nicejski cerkveni zbor, da bo veliki-nočni praznik »v nedeljo po prvi pomladanski polni luni«. Astronomska pomlad se pričinja dne 21. marca z enakonočjem (ekvinokcijem). Če je ta dan — po nastopu pomladi — polna luna in prihodnji dan nedelja, se Velika noč praznuje takoj 22. marca. V največjeodnosnem slučaju pa se ta veliki praznik zakasni do 25. aprila. Letos se je pričela pomlad 21. marca opoldan (ob 13); polna luna je nastopila isti dan malo pred ponočjo (ob 23.). Iz tega bi sklepali, da mora letos Velika noč pasti na 28. marec, dosledno po določilih nicejskega koncila. Zakaj so jo pa vendarle odložili prav do 25. aprila? Nespornost tiči v napačnem pojmovanju izraza »prva pomladanska polna luna«. Te besede rabijo učne knjige — zaradi kratkote — namesto natančnejšega določila nicejskega koncila. Cerkveni zbor namreč ne rabi izraza »polna luna«, ampak »luna XIV.«, to je dan, ko je po pomladnem enakonočju luna prvokrat stara 14 dni. Od enega mlaja do prihodnjega mlaja preteče povprečno 29 dni in 12 ur; zato preteče od mlaja do polne lune včasih 14, včasih 15 dni. Da ne bo dvoma, je Cerkve določila, da bo merodajna 14. dan po mlaju. Tudi Judje so ob Kristusovem času obhajali Veliko noč 14. nizama, to je 14. dan po mlaju. Letos smo imeli mlaj 6. marca; 14. dan po mlaju je bil 20. marec, torej en dan pred ekvinokcijem; zato ta dan za letošnjo Veliko noč ni prišel v poštev. Prihodnji mlaj bo 4. aprila; 14. dan po tem mlaju (18. aprila) pa je slučajno nedelja; zato mora Velika noč počakati še en teden, do skrajnega datuma. — Dr. I. K.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Iz Gorizije

Po 22 letih. Dne 24. nov. 1920 se je v našem mestu v župni cerkvi sv. Roka poročil 29letni vdovec Gvido Hahn s 17letno Perino Drašček. Preden je pretekel mesec, sta se zakonca ločila, ne da bi bil zakon dejansko izrabilen. Nekaj časa zatem je bil vložen predlog, da bi bil zakon proglašen za neveljavnega. Začel se je težavni in dolgotrajni postopek, ki ga zahtevata civilna in cerkvena postava. Po več kot 20 letih je 18. febr. t. l. apelacijsko sodišče v Trieste proglasilo za v civilnem pogledu polnomočno razsodbo, ki jo je izreklo najvišje cerkveno sodišče v razveljavljenjem dne 24. nov. 1920 sklenjenega zakona.

Na ulici ga je zadela kap. Ni dolgo, ko smo poročali, kako je nekega delavca na ulici dohitela smrt. Danes poročamo o drugem sličnem primeru. 64letni Fior Grinover, uradnik pri trdnji Orzan, v trgovskih krogih poznan mož, se je pred dnevi okrog 8 zjutraj peljal na kolesu v službo. Nenadoma mu je postalo slabo, omahnil je in z vso težo padel na tla, kjer je obležal mrtev. Zadel ga je bila srčna kap.

Smrtna nesreča. Pri takozvani »Rdeči hiši« na veliki državni cesti, ki pelje iz mesta na vipavsko stran, je razmeroma nizek železniški prehod. Nekega dne v minulem tednu je vozil proti temu prehodu težak tovornik, naložen z lesom. Vrh lesa je sedelo več mladeničev. Ko je avto prihrumel do prehoda, eden izmed fantov, 20letni Franc Cito iz Brindisi, tega ni opazil in se ni sklonil. Zadel je z vso silo z glavo ob obok prehoda in obležal na mestu mrtev. Silni udarec mu je razbil lobanjo.

Zaradi poškodb je umrl. 35letni zidar Franc Martinuzzi iz Ranziano se je pri delu ranil na levi nogi. Zaradi premajhne pazljivosti se je rana okužila in kljub naporu zdravnikov je siromak podlegel v javni bolnišnici, kamor so ga bili prepeljali.

Nova župnija. Svoječasno smo poročali, da je prevzvišeni nadškof določil v povojni dobi dokončano cerkev Srca Jezusovega za sedež nove pete

mestne župnije in ji tako odkazal za župnijo potrebni in primerni mestni predel. Sedaj uradno javljajo, da je svetna oblast priznala in potrdila novo župnijo.

Stalno lepo vreme. Prijetne sončne dneve, o katerih smo že poročali, uživamo brez prestanka kar naprej. Pa četudi nas sonce radodarno in razkošno zaliva s svojim zlatim bogastvom, so večeri, zlasti pa jutra, še razmeroma hladni. Površniki pa tudi suknje so še vedno v službi. Vse poskuse južnih vetrov takoj zavre sever, ki vleče več ali manj vse dni. Zemlja je močno razsušena in oranice že trpijo. Semena ne morejo kaliti, poljedelci se boje suše, ki je že pred vrati.

Z Gorenjskega

Kdo se mora prijaviti. Generalni pooblaščenec za delo je pojasnil kdo je dolžan prijaviti se za delovno službo. Kot dan za določitev starostne dobe je merodajen 29. januarja, ko je prijava obveznost stopila v veljavo. Prijava dolžnost se raztega tudi na vse bivše poljske in jugoslovanske državljane, ki so dne 14. aprila živeli na Spodnjem Stajerskem, Koroškem in Kranjskem, čeprav nimajo nemškega državljanstva ali so ga s preklicem izgubili.

Nov štabni vodja Hitlerjeve mladine. Zaradi vpoklica dosedanjega štabnega vodje Waldnerja k vojakom je prevzel posle Hitlerjeve mladine na Koroškem poseben pooblaščenec za Gorenjsko in dosedanj vodja beljaškega okraja Martin Rauter.

Iz zadružnega registra. V marcu je bila vpisana v zadružnem registru rafajzovnika v St. Vidu nad Ljubljano zadruža z neomejenim jamstvom. Kot načelnik je bil vpisan inž. Lorenz Maurer, župan v Vižmarjih, njegov namestnik je Albin Koman, kmetovalec v Vižmarjih. Člani uprave so dalje: Ivan Pipan, kmetovalec v Vižmarjih, Karl Erjavce, mizar v Brodu ob Savi in Ivan Zaletel, kmetovalec in lastnik žganjarne v Vižmarjih.

Uprava Prosvet. doma na Vrhniki sporoča žalostno vest, da je nenadoma umrl njen soustanovitelj in član, preč. gospod

JANEZ BURNIK

župnik in dekan na Vrhniki.

Pogreb blagega pokojnika bo v sredo, dne 31. marca 1943, ob 10. uri dopoldne na farno pokopališče na Vrhniki.

Molimo za pokoj njegove duše!

UPRAVA PROSVETNEGA DOMA NA VRHNIKI

S Spodnjega Stajerskega

Odkritje spomenika prve svetovne vojne v Trbovljah. Na trboveljskem pokopališču so na spominskih dan junakov odkrili posrečen spomenik žrtvam iz prve svetovne vojne. Odkritje je opravil z lepim nagovorom župan dr. Moder, ki si je pridobil največji zaslug za postavitev tega spomenika. Istega dne je bil izročen svojemu namenu tudi spominski gaj. Okrožni vodja Eberhart je v navzočnosti deželnega svetnika, župana in krajevnih vodij stajarske domovinske zveze, kakor tudi številnega prebivalstva v lepem nagovoru poudaril, da je prav trboveljsko okrožje že plačalo velik krvni davek za državo in tako dokazalo neomajno zvestobo Spodnjih Stajercev. Okrožni vodja se je obrnil tudi k vrsti lesenih napisnih spominskih tabel, na katerih so imena v Trbovljah in na vzhodni fronti padlih borec, in poudaril, da njihove žrtve obvezujejo vse druge. S pesmijo o Dobrem tovarišu, je bila slovesnost zaključena.

Zavednih prebivalcev apaske kotline se spominja ob 4. obletnici sobotna »Tagespost«, ki piše, da je bila vroča želja prebivalcev apaske kotline, da bi si priborili priključek v nemško državo. Tako so se 27., 29. in 30. marca leta 1939 zbrali nekateri fantje in dekleta iz apaske občine v Zibrcih in priredili prvi pohod. Med navdušenim vzvikanjem »Siege-heil« so najprej vabili vaščane, naj se jim pridružijo, nato so pa tudi v sosednih vaseh pozivali ljudi k sodelovanju. Ko je sprevod udeležencev narastel na okrog tisoč ljudi, je odkorakal v Apače, kjer so udeleženci zapeli pred orožniško postajo nemško himno in vzvikali osvoboditvi Spodnje Stajerske. Pohod je bil opravljen v redu in zato orožništvo s svojimi pristaji ni moglo ukreniti ničesar. Množica je vzvikala Hitlerju in nemški državi, kakor tudi osvoboditvi. Demonstranti so vzvikali eno uro in nato odkorakali na svoje domove. 29. marec je potekel v miru, 29. in 30. marca pa so bile zopet take demonstracije kljub temu, da so bili orožniki ojačeni. To pot se je sprevodu pridružil zlasti mnogo družin z otroki. Kljub temu, da so orožniki uporabljali pendreke, se množica ni dala razgneti. Kasneje so prebivalci apaske kotline nehali z demonstracijami, ker je bilo preveč dela na polju. Tedaj pa so orožniki postali bojevitvi in so aretirali tiste moške in fante, ki so vodili demonstracije. Aretiranci so bili poslani v Apače, odtod v Ljutomer in naprej v Maribor na okrožno sodišče, kjer so bili 72 dni zaprti. Ko so bili iz preiskovalnega zapore izpuščeni, so nekateri zbežali čez mejo. Danes pa se bore za svojo — zopet nemško — domovino kot vojnaki na vzhodnem bojišču.

900letnica Ponikev. E. Paidasch je priobčil v »Marburger Zeitung« daljši članek o Ponikvah, eni najstarejših naselbin Spodnje Stajerske. Ponikve praznujejo letos 900letnico obstoja. V starih listinah se imenujejo prvič leta 1043, ko so bile last grofa Wilhelma II. von Friesach-Zeltschach, ki je bil poročen s sorodnico nemškega cesarja Henrika I. Hemmo I.

Smrtna kosa. V Mariboru je umrla hčerka pomožnega delavca Ana Kranjc, doma iz Nove vasi pri Ptuj. V Tezmem pri Mariboru pa 75letna učiteljica žena Roza Seranjik roj. Spicelj. V Ljubnem pri Celju 70letna Marija Sodin roj. Mastnak in vdova Košelj. Zahodno od Alagirja je 7. novembra padel 20letni poporočnik v oklepem polku Otfried Prinz, doma iz Ptuja.

Iz Hrvaške

Zavarovani hrvatski letalci. Na Hrvaškem je bil podpisan zakon o zavarovanju letalcev. Iz podrobnih poročil povzemamo, da znaša invalidno zavarovanje po stopnji invalidnosti od 21.000 do 200.000 kun. Za smrtno ponesrečenim letalcem prejmejo: vsak otrok 50.000 oziroma 40.000 kun, žena ali starši 60.000 oziroma 45.000 kun, neporočeni bratje in sestre 30.000 oziroma 20.000 kun. Tudi pogrebne stroške povrne državni zavarovalni zavod svojem smrtno ponesrečenim letalcem.

Vdova skladatelj Vilharja umrla. V Zagrebu je dne 19. t. m. v bolnišnici usmiljenih sester v 78. letu starosti umrla ga. Ana Kalmus Ulrich-Vilher, vdova po pokojnem skladatelju Franju Serafinu Vilharju. Pokojna se je rodila v Iglavu na Moravskem, od koder se je njena rodina preselila v Prago, iz Prage pa je bila premeščena v Ljubljano. Pri uršulinkah je ranjka končala ljudsko šolo in učiteljico. Takoj po končani šoli je nastopila učiteljsko mesto pri šolskih sestrah v Celju, od koder je šla poučevati na državno ljudsko šolo v Trbovljah. V Ljubljani se je poročila z uradnikom v Tobačni tovarni Hinkom Ulrichom, ki je l. 1908. umrl. Drugič se je poročila l. 1913. v Zagrebu s skladateljem Vilharjem in mu ostala zvesta družica in močna opora v življenju. Naj ji bo zemljica lahka!

V bolnišnici za nalezljive bolezni v Zagrebu se je lani zdravilo 2800 bolnikov, nasproti 2343 v prejšnjem letu. Število se je dvignilo na račun šarlah, difterije, trebušnega tifusa in pegavca, za katerim leta 1941, ni nihče obolel.

Smrtna nesreča na progi. Na železniški progi pri Karlovcu se je 17. t. m. smrtno ponesrečil zasebni uradnik in posestnik Andrej Pangere iz Zagreba.

Cesar. Rotila — P. Juvanovca, Manica — A. Levčeva, Cesta — Starčeva, dr. Snoj — Drenovec, hlapci — Pavle — Peček, deka Neža — Rakarjeva, notar — Košta, dve priki — Gorinsk in Benedikt. Igra se godi sredi prejšnjega stoletja. Režija Milan Skrbinek.

Naznanila

ROKODELSKI ODER. Nedelja, 4. aprila, ob pol 6. popoldne: »Vlarska polena«. Opozorjamo na predprodajo vstopnic, ki bo v nedeljo od 10–12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova ul. 12, I. nadstropje.

RADIO. Torek, 30. marca: 7.30 Pisana glasba — 8. Napoved časa, poročila v italijanski — 12.30 Plošče — 12.30 Poročila v slovensčini — 12.45 Priključna glasba — 13. Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovensčini — 13.12 Koncert radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Sijana — 14. Poročila v italijanski — 14.10 Simfonična glasba — 14.25 Pesmi za vse okuse vodi dirigent Segurini — 15. Poročila v slovensčini — 17. Napoved časa, poročila v italijanski — 17.10 Pet minut gospoda X — 17.15 Prenos iz zavoda za romanke učne: glasbeniki romanske filharmonije sken demile — 19. Govorimo italijansko, poučje demile — 20. St. Leben — 19.30 Poročila v slovensčini — 19.45 Pesmi — 20. Napoved časa, poročila v italijanski — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slovensčini — 21.10 Operna glasba na ploščah — 21.30 Pesmi za vse okuse vodi dirigent Segurini — 21.35 Orkester vodi dirigent Stralica — 22.15 Koncert violonista Arvika Seratova, pr. klavir — Lidija Proietti — 22.40 Orkester Cetra vodi dirigent Barzizza — 22.45 Poročila v italijanski.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarni: mr. Sušnik, Marjtin trg 5; mr. Deu-Klanjsek, Via Ariella Rea 4, in mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 51.

g. 62. P. M. 3200, in osebe, ki so poslale pakete naslednjim: Velde Alojz, Sever Franco, Podraž Janez, Pajnič Ivan, Sednik Jože, Hočevar Ivan, Boh Franco, Muster Jože, Vido Vinko, Kozina Ivan, Vidic Stanišlav, Vidic Anton, Fink Franco, Marenc Martin, Svaiger Franco, Peterle Alojz, Persin Ga. brljaj, Cernič Franco, Zalar Matije, Smolčić Ivan, Arko Anton, Spreleer Ana, Starusa Ivan, Stanisa Jože, Mustar Jože, Novina Franco

Gledališče

Opera:

Torek, 30. marca, ob 17: »Janko in Metka«. Red B.

Sreda, 31. marca, ob 17: »Eugenij Onegin«. Red Sreda.

Cetrtak, 1. aprila, ob 17: »Thais«. Izven. Cene od 25 lir navzdol.

Petek, 2. aprila, ob 17: »Zemlja smehljaj«. Izven. Cene od 25 lir navzdol.

Humperdinck »Janko in Metka«, muzikalna pravljica v treh dejanjih, Osebe: Metlar Peter — Janko, njegova žena Jera — St. Poličeva, Janko in Metka, otroka — Golobova in Mlejnjkova, Hrustaj-baba — Karlova, Trost-možek — Barbiceva, Kost-možek — Urbančeva, Dirigent X. Stritar, režija C. Debevec, vodja zhora I. Simoniti, koreograf P. Golovin, kostumi Jela Vilharova.

Torek, 30. marca: ob 17.30: »V Ljubljano so daljmo«. Red Torek.

Sreda, 31. marca, ob 17.30: »Mirandolina«. Red A.

Cetrtak, 1. aprila, ob 17.30: »Prava ljubezna«. Red Cetrek.

Petek, 2. aprila, ob 15: »Kralj na Betajnovcu«. Izven. Zelo znižane cene od 13 lir navzdol.

J. Ogline »V Ljubljano so daljmo«, veselo igranje v treh dejanjih. Osebe: Srebrina —

Rdeči križ sporoča

V polizvovalnem uradu Italijanskega Rdečega križa, avtonomna sekcija Ljubljana, Via Ariella Rea (Gospodarska) 2-11 se naj med uradnimi urami od 8–12 javljajo: Dix Ivan, Jevševar Zdenko, Mikulinič Rudolf, Logar Danica, Veselko Maks, svojci iz v. žigona Josipa, dalje Silica Riharja iz Dolnje Lendave, Ipanca Alberta, vodil vojnih ujetnikov v Campo concentratione P.

ko, solato in cvetoča. Drugeče pa ni bilo ž nikogar na trgu. Pozneje čez dobro uro je trg odzvel. Na trgu je bilo napredaj precej sadik, zlasti raznovrstne solate, pese in kumpuzije.

Rokodelski oder uprizoril v nedeljo 4. aprila ob pol 6. popoldne igr »Vlarska polena«, ki jo je po svoji izoiminski povesti napisal Narte Velikonja. To delo iz našega narodnega življenja je pri prvih uprizoritvah imelo velik uspeh zaradi domačega okolja, ki je v njem z veliko močjo in ponovitv vse, ki dela se ne pozna. Predprodaja vstopnic bo v nedeljo od 10–12 in dve uri pred pričetkom v društveni pisarni, Petrkova ulica 12, I. nadstropje, desno.

V Ljubljani so umrli od 19. do 25. marca: Furlan Marija roj. Camloche, 77 let, žena solskega upravitelja v p. Petrkova 14; Novohradsky Rajko, 73 let, zasebnik, Japljeva ulica 2; Segula Alojzija, 63 let, vdova poštnega uradnika, Vidovanska cesta 9; Mayer Henrieta roj. Bukvič, 68 let, žena poštnega kontrolorja v p. Merčnikova 10; Virant Neža roj. Pire vd. Cirar, 67 let, vdova po postaršniku, Ortova 12; Prochnjak Josip, 73 let, orožniški narednik v p. Gorupova 4; Podlogar Albin, 30 let, sin posestnika, Vidovanska cesta 9; Zlobec Marija roj. Jevševan vd. Miklič, 74 let, vdova mestnega delavca, Japljeva 2; dr. Tominec Fran, 75 let, odvetnik, Natlačenova 16; Koranin Anton, 70 let, klepar, Mokronog 14; Koritkovič Janko, 53 let, mag. pb., rimska cesta 31; Merhar Stefan, 42 let, žel. uradnik, Poljan 32; Zernovnik Frančiška roj. Zernovnik, 61 let, posestnica, Vodnikova cesta 97; Blaj Anton, 32 let, gradbeni tehnik, Vošnjakova ulica 4; Likovica Marija roj. Vidmar, 77 let, žena žel. uslužbenca v p. Ljubljanska cesta 15; Vengust Marija s. Bonaventura, 70 let, sestra Čudodelne svetilne, Vidovanska

Ljubljana : Hermes 5:1 (3:0)

Včeraj je bilo že deset moštov na zelenem polju

Ljubljanski nogometaši se pripravljajo na domače prvenstvo, s katerim bodo začeli 11. t. m. Včeraj so priredili kar pet prijateljskih tekem, ki pa niso potekale toliko v znamenju dobrega športa kot v znamenju generalnih vaj. Največ zanimanja je bilo vsekakor za srečanje med slovenskim nogometnim prvakom Ljubljano in med enajstorico železničarjev iz Šiške. Po doljšem času se spet vabili na tekmo z lepimi, odzvalo pa se je za letos rekordno število gledalcev.

Sodniku g. Makovcu sta se predstavili moštvi na igrišču Hermesa z malo zamudo v naslednjih postavah:

Ljubljana: Rožič, Lah V., Hassl, Perharič, Serce, Pelicon, Hacler, Lah S., Vodeb, Varl in Kroupa.

Hermes: Razbornik, Antonič, Klančnik, Zdravec, Košenina, Aljančič, Tuma, Brodnik, Aljančič N., Eržen in Derenda.

Igra je bila živahna in polna podjetnosti, opaziti pa je bilo, da moštva še nimajo zadostnega treninga. Večina se jih bori s tehničnimi težavami, ki onemogočajo duhovite razplete in premišljene taktične poteze. Na mesto igre potez smo gledali večji del borbe za žogo, kar je značilna lastnost za moštva, ki niso vigrana.

V vrstah Ljubljane je bilo nekaj svetlejših trenutkov, kar dokazuje tudi zmaga, ki je proti pričakovanju visoka. Kakor rečeno, za obe moštvi je bil to važen trening in smo prepričani, da bosta zaigrali, ko bo šlo za točke, veliko bolj zrelo. V glavnem je bila igra odprta, boljše pozicije za streljanje v mrežo pa so si znali ustvariti Ljubljanci. Začel je Hacler, ki je že v 5. minuti dosegel vodstvo za Ljubljano z 0:1. Sporazum med Lahom in Kroupo dovede v 23 min. od drugega gola.

Tudi Hermes uspevajo napadi, izblinjajo pa se v nič zaradi šibkih strelcov, v ostalem pa jim nasprotnikova obramba ne pusti preveč blizu. Preveč driblinga si privoščijo Hermežani, krila pa so prepočasna. Proti koncu prvega polčasa poviša Kroupa razliko na 3:0, kar je vsekakor previsok rezultat, gre pa delno na račun vratarja.

V drugem delu igre je tempo občutno popustilo. Znamenje, da igralci še niso v dobri kondiciji. Prav zaradi tega bi storil prireditelj bolj pametno, če bi čas igranja skrajšal, kakor je bilo to lansko leto. Prve pol ure je poteklo brez gola, dokler ni poslal Lah uporabne žoge, ki jo je prestregel Kroupa in povišal razliko na 4:0. Kmalu potem se je tudi Hermežanom nasmešnila sreča, ko je Brodnik streljal iz daljave 20 m ter ukanil vratarja zelenih: 4:1. Zlasti vesel je bil tega, vsekakor zaslužena uspeha stranski sodnik, ki je odložil svojo modro zastavico, odkakoval od tal ter ploskal kolikor je mogel...

Se minuta je manjkala do konca, ko je Hacler preigral Vodeba in še enkrat je bila žoga v mreži. Ljubljana je zmagala s 5:1 in je potrdila svoje pristaše v upanju, da si bo tudi letos priborila naslov mestnega prvaka. Za obe moštvi pa velja, da se bosta morali še posvetiti temeljitemu treningu, da se bosta usposobili za lepe športne nastope.

Mars : Tobačna tovarna 8:3 (1:2)

Mars je moštvo, ki bo imelo pri letošnjem prvenstvu važno besedo. Posamezne vloge enajstorice so posrečeno razdeljene, kar pa je glavno, pozna se jim dobra športna vzgoja in tehnična šola. Izkupilec prvega dela večerajšnje tekme za Kolinsko tovarno so spravili Tobakarji (Mars je igral proti vetru), v drugem de-

lu pa je izkušeni Slamič povezal vrste in začelo je padati. Zajec, Piskar, Fajon in Doberlet so dosegli osem golov, na strani igralcev Tob. tovarne pa se je odlikovala leva zveza, medtem ko je dal Rot avtogol. Sodil je g. Kos.

Tri zmage SK Viča

Tudi Vičani so poslali včeraj vsa svoja moštva na zeleno polje. Dopoldne so premagali juniorji Viča svoje hermežanske tovariše s 3:1, ob 14 pa je nastopil Vič proti Zabajku in ga

Samo še dva kandidata za prvenstvo!

Juventus prehitel Ambrosiano — Triestina na predzadnjem mestu

26. kolo državnega nogometnega prvenstva nas je pustilo pri nerešeni uganki. Še vedno ne vemo ali bo poteval naslov prvaka z moštvom iz Livorna ali pa z onim iz Torina. Preteklo nedeljo je vodil Livorno s 35 točkami, Torino pa mu je bil za petami s 34. Tudi sedaj je položaj isti in razlika je samo v tem, da sta se obe moštvi spet odmaknili za dve točki naprej. Dve nedelji po vrsti so se zbirali nad Livornom temni oblaki; proti Triestini je igral samo neodločeno, proti Juventus pa je izgubil z 0:3. Vodilno moštvo je torej napravilo v 14 dneh kar tri točke. Sedaj se zdi, da je Livorno prestal krizo. Včeraj je imel doma težkega nasprotnika Genovo in jo odpravil s prepričljivim izidom 3:1. Livorno še vodi, čeprav samo za eno samo točko.

Položaj na vrhu preglednice postaja zelo napet, zakaj približujemo se koncu prvenstva in Torino s svojo sijajno napadalno vrsto noče in noče popustiti. Tik za Livornom se pomika naprej in čaka ugodnega trenutka, da bi ga prehitel. Včeraj je nastopil v Genovi proti Liguriji. Zmagal je s 3:2, kar pomeni tesno zmago, vendar ves izkupicek. To, kar daje enajstorici Torina moralno oporo, je odlična razlika golov: 58:26! V tem oziru zaostajajo tudi Livornčani s svojimi 42:30.

Od vodilnih moštov si ogledimo še Ambrosiano! Nekajkrat je sunkovito planila naprej in že je kazalo, da se bo potegovala za naslov prvaka, v zadnjem času pa je zaostala. Kdo bi si mislil, da bo izgubila na domačih tleh proti lanskemu prvaku Romi? Izid 2:0 pa govori za to, da v vrstah Ambrosiane škriplje. Včeraj jo je že prehitelo drugo moštvo — Juventus. Ta je premagal Triestino s 6:2 in zadal s tem kar dvema moštva občutne in nevarne udarce. Prvič zaradi tega, ker je Juventus preskočil Ambrosiano, drugič pa zato, ker je potisnil Triestino na predzadnje mesto. Če bi bil včeraj konec prvenstva, tedaj bi Triestina in Venezia združili v drugi razred. Tako pa bosta še štiri nedelje bili borbo za obstanek.

O Vicenzi moramo napisati, da je presenetila. Gostovala je na vročih tleh Bologne in premagala moštvo istega imena z 2:1. Tudi Benečanom se je nasmešnila sreča, čeprav že najbrže prepozno. Benečani so odvzeli Atalanti obe točki in imajo spet nekoliko upravičenega upanja, da bodo ostali v tovaršiji najboljših. V naslednjem objavljamo pregled večerajšnjih izidov:

Genova: Torino — Liguria 3:2.
Livorno: Livorno — Genova 3:1.
Rim: Lazio — Milano 4:2.
Bari: Bari — Fiorentina 4:2.
Bergamo: Venezia — Atalanta 2:1.
Bologna: Vicenza — Bologna 2:1.
Milan: Roma — Ambrosiana 2:0.
Torin: Juventus — Triestina 6:2.

Vrstni red in točke: Livorno 37, Torino 36, Juventus 33, Ambrosiana 32, Genova 30, Bologna

odpravil z 2:0. Oba gola je dal Slavič. V tretji tekmi so se pomerili mladi Vičani proti juniorjem Zabajka in dosegli 3:1.

Mladika : Korotan 5:0 (2:0)

Prihodnjo nedeljo čaka Mladiko kvalifikacijska tekma s Tob. tovarno za vstop v I. razred. Prav zaradi tega sta bila včeraj oba kluba pri delu in sta skušala ponovno utrditi svoje vrste. O Tobakarjih, ki so si izbrali močnega nasprotnika, smo že poročali, da so podlegli. — Mladika pa je igrala s Korotanom in ga odpravila s 5:0. Igrala je živahno in požrtvovalno, ni pa nalezela na posebno hud odpor. Morali bomo počakati do prihodnje nedelje, da bomo videli, komu od obeh se bo nasmešnila sreča.

Spisal: Karel Jaromir Erben

»DAJ MI OTROKA.« REČE KRALJ. »JAZ BOM SKRBEL ZANJ, DA MU BO DOBRO. TEBI PA DAM DENARJA TOLIKO, DA TI NE BO TREBA DO SMRTI KUHATI OGLJA.«

OGLAR JE BIL ZADOVOLJEN IN KRALJ MU JE OBLJUBIL, DA BO POSLAL PO DETE.

gozdu sproti proizvajati. Za proizvodnjo oglja je zadaj na razpolago posebna priprava, s katero se v 3-6 urah iz 5 metrov drv dobi do 8 stotov oglja, kar je isto ko 60-70 litrov bencina. Vprav zaradi prihranka bencina je električna žaga tako odlična in pa zato, ker je moči iz istega vira elektrike streei več žagam hkrati. S takimi žagami se v 20 urah poseka do 600 metrov lesa. Motorna žaga drevo tudi obseka in razžaga, motorni vlačilec pa zvleče debela skupaj. Z motorizacijo gozdarstva se je proizvodnja dela povečala za 180 odstotkov. Motor v gozdu bo polagoma tako navaden pojav, kot je stroj v poljedelstvu.

Šport v kratkem

Znani alpinist Jože Cop je dopolnil 28. t. m. svoje 50. leto. Srečnemu plezalcu in prikupnemu planincu želimo ob tej priliki še veliko uspehov!

Iz službene objave Atletske zveze: Do 31. marca je potrebno oddati prošnje za prirediteljske tekme vključno s koledarjem.

Hrvatska nogometna reprezentanca, ki bo v kratkem nastopila na meddržavni tekmi proti Švici, je priredila včeraj poizkusno tekmo. Nastopila je proti Železničarjem in jih premagala s 4:2. Igralo je moštvo Gradjanskega, okrepljeno s Kacijanom.

Motor v gozdu

Motorna žaga, ki jo upravlja dva moška, vrešči in se kot bi trenil zajé v les drevesa. Čez nekaj hipov nato se drevo nagne k tlom in telebne na mehko gozdno zemljo. Kar je zrastle v sto in več letih, je v nekaj sekundah posekano. Torej se je tudi gozdarstvo »motoriziralo«. Če si prej hodil po gozdovih, si slišal enakomerne udarce sekire, ki so z njo drvarji zaznamovali drevo, kam da naj pade. Tudi to oskrbi zdaj motorna žaga. Vse delo je postalo zdaj lažje. Drvar se je spremenil v majhnega podjetnika, ki deluje z lastnimi stroji in ki je za svoj poklic izborni izvežban.

Leta 1920 so se začeli prvi poskusi s stroji v gozdarstvu. Treba je bilo premistiti precej ovir. Predvsem so manjkale zveze med gozdarskim gospodarstvom in industrijsko konstrukcijo. Prebivalstvo gozdnatih pokrajin se je moralo na stroj šele navaditi. Šlo je za to, da je bilo treba najti take modele, ki jih je moči lahko voditi in lahko popravljati. Leta 1932 so začeli uporabljati prve motorne žage, l. 1938 jih je bilo v Nemčiji kakih 100 v obratu, zdaj jih je že 5700. Zdaj imamo tri modele, ki so preprosti in priročni. Prvi model je žaga, ki jo poganja bencin, druga dva sta električni žagi 32,2 in 1,7 kilovatov. Električna se proizvaja kar v gozdu. Gonilo je lahko tudi tekoče in se ga uporabi na uro 1 in pol litra. Za proizvodnjo elektrike je pa uporaben tudi generator na leseno oglje, zlasti še, ker se more oglje kar v

Še več ko Malta:

Pantelerija, trdnjava osi v Sredozemskem morju

Ko smo prišli na Pantelerijo, smo mislili na palme in oranže, a kar smo našli, je bil majhen otok, ki je malo več ko 25 km dolg in kjer je do 800 m visoko hribovje. Pozimi so skale in gruše prevlečeni s tanko plastjo trave in tu in tam se pokaže tudi kaka marjetica. Čim pa sonce začne topleje ogrevati otok in minejo deževne plohe, pa je kmalu vse ušlo in izžgano. Edino zelenje tvorijo potem kakteje, ki plezajo kvišku po obronkih. Nikjer ni obale po našem pojmovanju, povsod butajo valovi v obrežne pečine, ki so vse divje in raz-

klane, in to kipenje valov je slišati kar po vsem otoku.

Dognano je, da dandanašnja Pantelerija ni prava, in da je bil prvotni otok tega imena nekaj milj bolj proti jugu in je nekoč izginil v modrih morja in se je zaradi ognjeniških nemirov Sredozemske kotline pojavil novi otok, ki ima isto ime kot prejšnji. Na otoku je omrežje odličnih cest, na pobočjih so umetne terase, da je moči na njih vsaj nekaj pridelati. V prvi vrsti uspeva tu muškato grozdje, ki daje izvrstnega muškateca. Terasa, ki so narejene iz temnordečega in črnega kamna, in pa velikanske kakteje, dajejo otoku posebno lice.

Otok nima nobenega naravnega pristanišča. Šele po budih naporih fašistične vlade in glede na to, da ima ta otok velikanski strateški pomen, so v kratkem času napravili umetno pristanišče, ki je za hitre mornariške jedinice izredne važnosti. Saj je Pantelerija oddaljena od Sicilije le 130 km, od Tunisa pa le 75 km, in tako resnično loči Sredozemsko morje na vzhodni in zahodni del. Pantelerija ima torej tako važno lego, kakršne nima noben sredozemski otok, in tudi Malta ne.

Z velikansko naglico so Pantelerijo v poslednjih štirih letih spremenili v trdnjavo, pri čemer so se ozirali na vse možnosti. Naprave, ki služijo oskrbovanju čet, so prav v notranjosti skalovja. Dalje so tu podzemski in sprico bomb varni letalski bunkerji in skladišča za municijo in živila. Celo pekarna je na otoku, kjer se peče kruh za vojaštvo. Tudi za vodo je vse preskrbljeno.

Ko smo se vozili po otoku — piše posebnaj vojaški dopisnik »Donauzeitung« — smo skušali prešteti topove, ki so vsi vidni. Ne glede na to, da število topov bolj zanima nasprotnika kot nas, jih vendarle nisem mogel prešteti v treh urah, toliko jih je. Ta trdnjavijski otok je zares kakor jež.

Na otoku je zdaj zelo malo civilistov in še ti so v službi obrambnih del, bodi kot delavci ali pa kot prostovoljni miličniki. Zato vidiš na otoku večidel same uniforme. Vsi se zavedajo, da so v središču južноеvropskega branika sprito Angloameričanov.

V nekem pristanišču na Korziški razkladajo tanke s tovarne ladje.

Zgodba z divjega Zahoda

Šest moških, dve ženski in deček — to je bilo vse, kar je od izseljeniške karavane moglo uiti Indijancem Sioux. Zdal se hudo ranjeni ležal v varstvu majhne jase v gozdu in so čakali še hujšega konca. Edino deček, Buni, je ostal nedotaknjen. A vse, kar je utegnil storiti za nesrečnike, je bilo le to, da jih je negoval, jih čuval in hodil na lov na divjačino. Tudi zdaj je bil na lovu, in ranjenci, ki si niso mogli sami nič pomagati, so ga željno pričakovali.

»Po pomoč ga moramo kam poslati,« je dejal eden moških. »Tu so ženske, ki jih je treba rešiti. A nihče od nas ne zmoro tega, da bi se privlekel kam le za miljo daleč. Ne kaže drugače, ko da bo moral fant po sledi kolesnic našega voza teči nazaj do trdnjave. Gre predvsem za te dve hudo bolni ženski.«

»Pa ne bi dosegel drugega ko smrt! Treba bi bilo imeti konjale.«

»Treba se je nestrpnost porogal vročični ranjenec. »Saj se jermenov nimamo, nikar kak laso! In kdo naj bi mustanga ujel? Ali nemara ta fant?«

»Jezdit zna kak odrasel moški,« je dejal Bunijev oče, ki je s prestreljeno nogo ležal pod hrastom. »Mislim, da bi to zmoget.«

Tedaj je nedaleč počil strel. Nehote so vsi mošče prišlihnil v tisto smer, saj bi utegnil kak strel v tej nevarni okolici pomeniti marsikaj.

»Vsi se bomo tu uničili,« je zaječal nekdo. »Kaj bi Nekega lepega dne nas bo vseh konec.«

Grmilje se je razmaknilo in Buni je stopil na jaso. Nekakšna kljubovalnost je namrščila opaljeno obraz dečka, ki je imel kakih dvajset let. »Volka sem ustrelil,« je dejal in pri tem pomislil na nepokopane mrličke, ki so obležali na bojišču in na jastrebe in volke, ki so se ondi zbirali. Potem je odložil puško in je dodal: »V sosednji dolini je čreda mustangov, divjih konj. Ko bi imel laso!«

»Laso?« je kriknil lovec, ki je prejel govoril. »Ujemi si konja vendar s puško! Veš, fant, nič se ne norčujem, in tudi vi drugi, ne mislite, da se mi blede. Zares se dá konja ujeti s kroglo! Aló, Buni, steei in vzemi si konja volka, ki si ga pravkar ustrelil. Medtem bom poskusil, ali se bom še mogel spraviti na te svoje stare noge. Pa čisto točen strel si moraš pripraviti, fant!«

Čez pol ure nato sta ranjeni lovec in Buni prežala na čredo mustangov, ki so se pasla v kotlini.

»Zdal pa kar volčjo kožo nase, Buni!« je zašepetal lovec. »In ostani — za božjo voljo — v bližini svoje puške! Če prideš pod kopito, fant, je po tebi! Ustreliti moraš do pičice natančno, na rami imej sekuro. Ustreliti bo treba z eno samo roko, ne pozabi, fant!«

Buni je pokimal in dal nase krvavi volčji meh. Potem je po vseh štirih lezel čez rob grička in kar kolj ga je čreda mustangov opazila.

»Na tla, Buni,« je siknil lovec, ko se je mu-

stang izlivaloče bližal po hribočku navzgor in je zraven razgetal in topotal s kopiti. »Na tla!« Buni je vrgel volčjo kožo proč. Zrebec je osupnil, ko je zagledal pred seboj človeka namesto — volka. Hkrati je počil strel loveca in vrgel konja kot bi trenil na tla. Dobro pomejena krogla je bila obranila hrbtnično vretenca na tilniku in je mustanga za hip ohromela.

»Brž, Buni! Da ne začne besneti!«

Fant je vrgel ruto konju čez oči in mu potisnil žvalo v gobec, kar ni bilo niti za sekundo prezgodaj, zakaj mustang se je bil že opomogel in je nenadoma planil kvišku. A zaradi rute ni nič videl in to ga je zmedlo.

»Brž nanj, Buni, in spet in spet ga udari po tilniku, če bi te hotel ugrizniti! Bog s teboj, Buni!«

Potegnil je ruto proč. Zrebec se je divje ozrl naokoli, se pognal ko puščica naprej, se postavil na zadnje noge, ritnil, se povzpela kvišku nato pa je ko vihar zdrljal nizdol po obronku in dalje čez dolino in čez nekaj minut je bil videti le še kot bežeča pika na obzorju. Lovec je konja dihal in se je oprl na svojo puško, rekoč:

»Hvala Bogu! Bo, bo, hvala Bogu!«

Buni je zares obvladal konja. Po divji ježi čez drn in strn in skozi ves dan in vso noč je prispel do trdnjave in se je ko mrtev zgrudil poveljniku k nogam. Kmalu nato je zbežala skupina jezdecev iz palisad in čez teden zatem so se pripeljali pokriti vozi in z ranjenci izseljeni v varno zavetje trdnjave.

S.S. VANDINE:

31

Umorjeni Kanarček

»Res, bil je tako oprezen, da nam ni povedal popolnoma nič,« je vidno nezadovoljen izjavil Markham.

»To pa se mi nikakor ne zdi, prijatelj,« Vance se je zopet zleknil v naslanjač in z velikim užitek puhal dim proti stropu. »Tu in tam pa je prodiral kakor slaboten žarek. Ta prekupčevalec s kožuhi nas hoče prepričati, da ni res, da ga je dekletko izsiljevalo in hoče celo, da bi mu verjeli, da sta se s plesalko ločila kot iskrena prijatelja... Potem dejstvo, da je omenil Cleaverja. Nikakor ga ni imenoval slučajno. Imel je določen razlog, da ga je imenoval. Če bi se ti posrečilo uganiti, čemu je imenoval prav njega, bi bil zdaj več kot zadovoljen. Zakaj je imenoval prav Cleaverja? Nikakega dvoma ni, da se življenjske poti teh dveh zaljubljenecv neke križajo. Vsaj to je bilo mogoče uganiti iz Mannixovih odgovorov... Jasno je, da ne pozna našega znamenitega doktorja. Ime Skeel pa mu je znano, a rajši je to zanikal... Podatkov je več kot preveč, a kaj početi z njimi?«

»Rajši se jim odpovem,« je malodušno pripomnil Markham.

»Žalostna je ta beseda,« je pripomnil Vance. »Glej vendar z zaupanjem na to zmešnjavo! A zdaj je čas kosila. Malo prigrizka ti nikakor ne bo škodovalo.«

Markham je pogledal na uro in se pustil odvesti.

XIV.

Vance oriše svojo teorijo.

Sreda, 12. septembra, zvečer.

Popoldne se z Vancejem nisva vrnila v urad k Markhamu, ker je ta imel mnogo dela; zelo verjetno ne bo nič novega v zadevi Odell, dokler Heath ne izpopolni svojih poizvedb o Cleaverju in doktorju Lindquistu. Vance je imel dve vstopnici za opero in ob dveh sva že bila tam. Predstava je bila prvovrstna in umetniki res dobri, a Vance je bil preveč raztresen, da bi mogel resnično uživati. Po končani predstavi je naročil šoferju, naj krene proti Stuyvesantu. Vedel sem, da je imel napovedan nek obisk in da bo šel večerjat v Longue Vue. Ker je spremenil načrt zato, da se sestane z Markhamom, je to zadosten dokaz, kako zelo se je zanimal za zadevo Odell.

Šest je že odbila, ko se je prikazal Markham. Bil je videti utrujen in zmeden. Ves čas večerje ni nihče izmed nas omenil zadeve, ki nas je vse tako živo zanimala. Markham je samo mimogrede omenil, da se je vrnil Heath s podatki o doktorju Lindquistu, o Cleaverju in Mannixu. Šele ko smo se umaknili v svoji priljubljeni količki, smo začeli razpravljati o vprašanju, ki nas je tako zanimalo.

Prav to kratko razpravljanje je dovedlo do novega načina poizvedovanja, ki je privedlo k odkritju krivice.

Markham je udobno sedel v svoj naslanjač. Na njegovem obrazu se je jasno videla utrujenost, zaradi napornega, a neuspelega dela zadnjih dveh dni.

S počasno kretnjo si je prižgal cigaro in prišel kaditi.

»Vražji časopisile je zagodrnjal. »Zakaj neki ne pustijo, da bi policija v miru in po svoji zamisli vršila svoje delo?... Ste čitali današnje popoldnevneke? Vsi zahtevajo na ves glas morilca. Kakor da bi ga hotel skrivati!«

»Pozabljaš, dragi prijatelj,« je pripomnil Vance in se namrdnil, »da živimo pod dobrohotno Demokritovo vlado, ki dovoljuje vsakemu nevednežu, da kritizira tiste, ki so pametnejši od njega.«

»Nikakor se ne pritožujem zaradi kritik. Jezi me le bujna domišljija časnikarjev, ki skušajo temu zločinu dati skrivnostno in dramatično lice. V resnici pa more uvideti vsak otrok, da gre tu za navaden roparski umor, kakor jih je v sedanjem času na kupe.«

Vance je obstal v trenutku, ko si je hotel prižgati cigareto in pogledal prijatelja z nevernim izrazom na obrazu.

»Kako to? Me hočeš morda uveriti, da je bilo poročilo časnikarjem podano v dobri veri?« Markham ga je presenečeno pogledal.

»Seveda... Sicer pa, kaj misliš z besedami: v dobri veri?«

Vance se je prizanesljivo nasmehnil.

»Domneval sem, da je tvoje pripovedovanje časnikarjem bilo samo sad strategije, da si hotel, da bi pravi krivce mislili, da je varen in bi ti pustil pristojo pot za poizvedovanja.«

Markham ga je nekaj trenutkov gledal molče.

»Kaj hočeš reči s tem?« ga je vprašal nato.

»Nič... prav nič, prijatelj!« mu je odvrnil Vance.

»Vedel sem, da je bil Heath popolnoma prepričan o Skeelovi krivdi. Nikdar pa ne bi bil

mislil, da si tudi ti prepričan, da je ta zločin delo poklicnega tatu. Danes zjutraj sem bil tako nespameten, da sem domneval, da si spustil Skeela na svobodo zato, da ti bo pokazal pot do pravega zločinca. Mislil sem, da si hotel poglobiti narednika s tem, da si se delal, kakor da veruješ v njegove nespametne domneve...«

»Razumem! Še vedno vztrajaj na svoji teoriji, da sta dva zlikovca bila skrita v stanovanju, ne da bi vedela drug za drugega. Res, čudovita je ta ideja! Še bolj čudovita kot Heathove domneve...«

»Vem, da je ta misel nenavadna. Vendar pa se mi zdi, da ni nič manj nenavadna od tvoje, po kateri bi moral biti en sam zločinec.«

»Zakaj neki se ti moja domneva o enem samem zločincu zdi tako nemogoča?«

»Iz preprostega razloga, ker to ni bil zločin, ki bi ga bil izvršil spreten vlomilec, pač pa je morilec napel vse svoje sposobnosti in je svoj zločin nenavadno skrbno pripravil v vseh podrobnostih.«

Markham je pri teh prijateljevih besedah bruhnil v smeh.

»Vance, ti edini si vsaj nekoliko posvetil v to zadevo, ki je popolnoma temna!«

Vance se je priklonil in se sarkastično nasmehnil.

»Srečen sem, če morem prinesiti vsaj žarek v to neprodno temo.«

Čez nekaj časa je Markham vprašal:

»Ali temelji tvoja domneva o nenavadnih duševnih morilcih na tvoji psihološki metodi?«

»Brez dvoma,« je odvrnil Vance.

Markham se je nasmehnil.

Mali oglasi

Službe

Dobro:

Gospodinjo

pošteno in varčno, ki ima svojo sobno opravo — sprejme upravo pokopališča pri Sv. Križu — Ljubljana. Zglasiti med 10. in 12. uro.

Dekle

vešče nekoliko šivanja sprejem takoj kot sobarico v gospodinjstvo. Zglasiti se Ul. 3. maja št. 2-III. (b)

Iščem kuharico

popolnoma samostojno, k mali družini. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2068. (b)

Služkinjo

pridno in pošteno sprejem. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2066.

Službe

Jstejo:

Postrežnica

se priporoča boljši družini: pospravlja sobe ali kaj sličnega; dopoldanske ure. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2082. (a)

Sobe

Jstejo:

Prazno sobo

s šteditelno iščem. Naslov v upravi »Slovenca« pod »Dobra plačnica« št. 2081.

KUPITE SLOVENEČ IN ZAHTEVAJTE GA POVSOD

Vajenci

Frizersko vajenko

pridno in pošteno, sprejem. Ovsenjak Mihael, »Salon Ivanka«, Bleiweisova cesta 15. (v)

Poizvedbe

Izgubil sem v soboto,

27. marca, popoldne listnico z osebno legitimacijo štev. 9040 na ime Metlar Franc (Alojzij), Ljubljana, Frankopanska ul. 11. Najditelja prosim, da jo odda na gornji naslov. Dobi nagrado.

V nedeljo dopoldne sem

zgubil skozi Tivoli do Rožnika moški temnosiv pas iz blaga. Ljubeznivega najditelja prosim, da ga odda proti nagradi v upravi »Slovenca«.

Prodamo

Izposodite si gramofon in plošče proti majhni odškodnini pri tt. »Everest«, Prešernova 44. 1

Konjsko seno

Nekaj vagonov ima zopet razpoložljivih Gospodarska zveza, Bleiweisova cesta 29. (f)

Čebulo po 2,60 lir

kilogram dobite poljubno količino v bivših mesarskih stojnicah na Vodnikovem trgu.

Brezove metle dobite pri

»GOSPODARSKI ZVEZI« Bleiweisova cesta št. 29.

Kupimo

Pisalni stroj

dobro ohranjen, po možnosti novejšo tip. kupim. Ponuditi: A. Kováč, Prešernova 44.

Par kamatov

v dobrem stanju, kupim. Zobjak Franc, Rudnik št. 13, Ljubljana. (k)

Konjsko opremo

kompletno, v dobrem stanju (19—20 col), kupim. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2091.

Jabolčne lupine

posušene, kupimo takoj. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Lupine« št. 2060.

KINO SLOGA

NOVO!

Cini drznosti in samozatajevanja v okviru velikih mednarodnih tekem v vefilimu

»Zmagovalec«

V glavni vlogi: Willy Birgel, Gerhild Weber Režija: Arthur Maria Rabenalt. Predstave ob običajnih urah! Vstopnice z nakazilom sedeža!

KINO MATICA

Družinska tragedija sielskega plemenitaša.

Ljubezen, ki je vodila do blaznosti.

»Ljubosumnost«

V glavnih vlogah lepa Lulsa Ferida in markantni Rold. Lupl. Film najgledljive vsebine. Predstave dnevno ob 16.30 in 18.30; v nedeljo ob 14.30, 16.30 in 18.30

Dnevno ob 14.30 in v nedeljo ob 10.30

zgodovinski vefilim

»Leon Damaščan«

z Doris Duranti in Carlo Candiani

KINO UNION

Ljubezen in ljubosumnost odločujeta v preiskavi zločina, kjer je dosti osumljenecv, a en sam krivec

»Kdo je morilec?«

V glavnih vlogah: Maria de Tasnady, Ferenc Kiss in drugi — — — PREDSTAVE: ob delavnikih ob 16 in 18.30; ob nedeljah in praznikih ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30

Naročajte »Slovenca«!

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA VRHNIKI, z. z. n. j., sporoča pretresljivo vest, da nas je nenadoma zapustil naš predsednik upravnega odbora, prečastiti gospod

Janez Burnik

župnik in dekan na Vrhniki.

Na zadnji poti ga spremimo v sredo, dne 31. marca 1943, ob desetih dopoldne na farno pokopališče.

Vsi, ki ste poznali njegovo dobrosrčnost, molite zanj!

Na Vrhniki, dne 29. marca 1943.

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA VRHNIKI, zadruga z neomejenim jamstvom.

Po svetem sklepu božje previdnosti je danes nenadoma umrl najin brat zvest služabnik Jezusa Dobrega Pastirja prečastiti gospod

JANEZ EV. BURNIK

dekan na Vrhniki

Priporočava ga v pobožno molitev.

Pogreb bo v sredo dopoldne na Vrhniki.

Na Vrhniki 29. marca 1943.

Marija in Marijana, sestr.

Ljubezen Kristine Homanove

22

Kakor je bilo to pismo otožno in nekoliko posebno — samo simbolično je naznačevalo, kar se je zgodilo — takšna in podobna so bila tudi vsa ostala pisma in dopisnice, ki jih je prejela od Bergena.

Kaj prida vesela res niso bila, v ostalem pa je bila Kristina tudi napram priloženosti pošti zadržana.

Morala se je navaditi na to, da ni slišala vsega in ni videla vsega, kar je bilo v ljudeh, ki jih je srečavala. Najmanj pa je smela prisluškovati Bergenovemu glasu, ki je prihajal iz daljine.

Nekoč pa se je le spodtaknila. Ko so se znanci pogovarjali o pisatelju Eriku Bergenu, je slišala, da je bil čas, ko sploh ni mogel delati. Vnetje živcev mu je iztrgalo pero iz rok.

Takrat mu je poslala dopisnico prijazne vsebine, na katero pa ni nikoli prejela odgovora. Pozneje je slišala, verjeti pa ni mogla, da se je Bergen vrnil in da se je naselil v mestu, v katerem je tudi ona bivala.

Tudi če bi hotela, mu sedaj ne bi mogla pisati. Iz dneva v dan je čutila plašno pričakovanje v sru. Minuli so tedni, pričakovanje pa se ni izpolnilo.

Zgodilo pa se je, da je zagledala lepega dne v senčnem drevedu postavbo moža, ki ji je bil nekoč tako blizu. Ostrmela je in hotela se obrniti proti trgovini, pred katero je slučajno stala. Nekaj časa je oklevala, potem pa je naglo stopila za njim in ga poklicala:

»Gospod Bergen! — Erik Bergen!« Bergen se je obrnil. Pogled na znanca ni bil razveseljen. Pisatelj se je močno spremenil, veliko bolj kot nekoč, po polletni ločitvi.

Na obrazu, nekdanj tako vedrem in polnem, ni bilo več nekdanjih potez. Močno shujšan, zagorel v obraz, upadel in s svetlimi plavimi očmi je stal pred njo. Mišice okrog oči so komaj vidno drgetale, njegov pogled je izražal težko utrujenost.

Bergen ni bil presenečen. Gledal jo je resno, vdano in čisto mirno. Podal ji je roko. Povedal ji je, da je prišel v mesto zaradi neke malenkostne zadeve pri zdravniku.

Potem je prijazno vprašal, kako ji gre in je bil očitno zadovoljen, ko je povedala, da ji gre dobro. Še enkrat jo je molče in globoko pogledal, jo zajel z očmi od glave do nog, kakor da bi se hotel za vse čase napiti njene zunanjosti ali kakor da bi si jo hotel za vse čase vtisniti v spomin. Potem se je hitro poslovil.

Mirna in uravnovešena, kakršna je postala Kristina, je bila tisto popoldne nenavadno vznemirjena. Če bi bilo sedaj še mogoče, da bi pohitela za njim, bi to gotovo storila.

Toda, saj ni niti vedela, kje stanuje; in če bo danes ali jutri odpotoval, kje neki bi ga iskala!

»Ali ste že slišali pripovedovati, da je pisatelj Erik Bergen na tem, da bo kmalu popolnoma oslepel? Na očesni kliniki, kjer dela moj sin, so danes tako govorili. Sam profesor, ki ga zdravi, je še skoraj obupal nad njim. Moj Bog, kako velika škoda!«

Kristina ni vodila svojega gospodinjstva. V elegantni restavraciji, kjer je obedovala, je ujeta pogovor pri sosednji mizi.

Vso moč je morala zbrati, da ni omahnila s stola. Z muko je vztrajala še nekaj minut pri mizi, da ne bi ljudje opazili njenega razburjenja.

Pretresel jo je tako močan strah, da je skoraj izgubljala zavest.

Hitela je domov in ko je prišla v svojo sobo, se je zrušila na kolena.

»Moj Bog, to je bilo... na to je mislil, ko mi je pisal iz Rima...«

Rim — zavod za slepce — pisava za slepce — vnetje živcev — zrak, dobri pomladanski zrak — trepetanje okrog oči — truden izraz njegovega pogleda; in njegov svojstven, tako čuden pogled, s katerim jo je meril, ko ga je srečala v drevedu. — To je bilo! — To je bilo!

Vpraševala se je ali je bila slepa, da ni opazila, kako je z njim?

Mož, kateremu so oči pomenile življenje, ki je skozi svoja dobra okena sprejemal lepoto sveta in jo dajal drugim v besedi — Erik Bergen bo oslepel!

Spomnila se je zgodbe iz otroških let. Njen bratec je povozil kosa, ko ji je bilo dvanajset let. Trpeča žival se ji je tako smilila, da je zbrala vso svojo otroško moč, vzela očetovala palico in jo pobila. Pol leta pozneje je čutila v svojem telesu trepetanje in drgetanje uboge živalice. Sedaj ji je bilo, kakor da bi jo položili uničenega ptica, še vedno drgetajočega, pod noge.

Slepemu prijatelju pa lahko pomaga. Dragemu, slepemu prijatelju bo lahko v oporo, namdestovalna mu bo oči.

Duša se ji je zbudila kakor da bi že dolgo spala.

Kako dragocen ji je bil Bergen! Kako globoko je čutila zanj v tem trenutku!

Toda več: vsa ta leta ji je bil zelo drag. Odkar je odšel žalosten in sam, ga je na tihem vedno bolj ljubila.

Zanj je prepravala, čeprav se tega ni jasno zavedala; zanj je prepravala v nadi, da jo bo nekoč v življenju tudi on slišal. Saj je vedela, da mora peti nekemu — človeku.

Nikdo, razen pokojnega in razen pisatelja

Bergena še ni zagospodaril nad njo niti za eno uro.

Kakor iz onostranstva je zagledala zdaj najvišji smoter vsega svojega prizadevanja in znanja: — da bi lahko pela slepemu, da bi lahko živela za slepega —!

»Dragi, dragi prijatelj!«

Pred tremi leti ste mi pisali: Tebi sem se zaoblubil in Tvoj ostanem!

Tudi jaz bi Ti rada povedala, dragi, kar vem šele danes zaigrano. Tudi jaz sem Tvoja. Odslej pa do trenutka, ko naju bo ločila smrt!

Pridi, pričakujem Te!

Tvoja Kristina.

Bergenovega naslova ni imela. Premišljevala je, kako bi ga dobila in kmalu se je spomnila profesorja, ki ga je zdravil na kliniki. Ze iz otroških let ga je poznala, saj je bil očetov prijatelj. Misli se je razveselila in hitela je naravnost k profesorju, da bi zvedela, kako je z njegovo očesno boleznijo.

»Da — torej — slabo, zelo slabo! Vnetje vidnega živca, skoraj že tudi vnetje mrežnice. — Toda ne, — ne, milostljiva gospa, — vaš prijatelj ne bo oslepel, — ne bo čisto oslepel, kolikor lahko rečem kot zdravnik. Poznam ga kot svojega pacienta. Ne bo čisto oslepel, če bo prizanašal očem, če se bo izogibal vsakega napora in vznemirjenja. — Ne jočite vendar tako! Kaj vas tako vznemirja, draga gospa?«

Kaj jo je tako vznemirjalo? Domotožje po sreči!

»Ni čisto gotovo? — Ni čisto gotovo!«

V naglici ga je še vprašala po Bergenovem naslovu, ga napisala na ovitek in pohitela na ulico. Ko je hitela po sončni cesti in vrgla pismo v poštni nabiralnik, je bila podobna belemu golobu, ki je veselo odletel v svet.

(KONEC)